Inozemska izdaja

Spedizione in abbonamento postale — Pubblicità pagata a contanti

Leto XXIII., št. 106 — Ljubljana, torek 11. maja 1943-XXI — Cena cent. 80

Uprav.ništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti. Corr. Post. No 11-3118
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lir 18.—, za inozemstvo vključno s »Ponedeljskim jutrom« Lir 36.50.
Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon štev. 31-22, 31-23, 31-24.
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Odbiti angleški napadi na južni tuniški fronti

30 sovražnikovih letal sestreljenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 10. maja naslednje 1080. vojno poročilo:

Južnovzhodno od Bizerte je sovražnik včeraj pripeljal na bojno črto nove oklopne edinice in podpiral napad z močnimi letalskimi oddelki; nadaljeval je včeraj svojo akcijo proti italijansko-nemškim silam, ki so se žilavo bile. Šele, ko so v borbi izčrpale vso svojo silo, ostale brez topništva in zadostnih oklopnih voz ter potrošile strelivo, so bile vrle osne črte, delujoče v vsem odseku, prisiljene prenehati odpor nasproti nadmočni sovražni množici.

Na južni fronti so bili ponovni napadi britanske 8. armije po hudi topniški pripravi odbite z velikimi izgubami ljudi in vojnega blaga. Sovražnik je pri tem utrpel hude izgube. Obrambne baterije so uničile 9 letal.

Palermo, Marsalo, Messino, Regio Calabrijo in Pantellerijo so bombardirali ogromni oddelki štirimotornikov. Ogromna škoda je bila povzročena v Palermu, v drugih krajih je škoda manjšega pomena. V teku je ugotavljanje števila žrtev. Pri napadih je bilo pokončanih 21 sovražnih letal, 8 so jih sestrelili naši, 7 nemški lovci, 6 pa protiletalsko topništvo.

Napad na nemško bolniško ladjo

Berlin, 10. maja. s. Angleška in ameriška letala so 8. maja popoldne napadla nemško bolniško ladjo »Constanz«, ko je plula na področju morja severno od rta Bona. Štirikrat so se sovražni piloti po odmetu svojega tovora bomb nizko spustili nad nemško ladjo, ki je bila opremljena z jasnimi in vidnimi znaki Rdečega križa ter so nanjo streljali s topiči in strojnicami.

Seznam izgub v aprilu

Rim, 9. maja. s. Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Izgube v aprilu, za katere so do 30. aprila prispele predpisane listine in imenske označbe, ter izgube, ki niso bile navedene v prejšnjih seznamih, so:

Vojska in Milica: Severna Afrika: padlih 609, ranjenih 1671, pogrešanih 4560. **Rusija:** padlih 616 (te izgube niso bile objavljene v februarju, toda vštete v število 3125 padlih v 16. seznamu).

Balkan in ostala zasedena ozemlja: padlih 429, ranjenih 537, pogrešanih 836. **Metropolitansko ozemlje:** padlih 123, ranjenih 101.

Mornarica: padlih 249, ranjenih 351, pogrešanih 908.

Letalstvo: padlih 73, ranjenih 208, pogrešanih 111.

Trgovinska mornarica: padlih 62, ranjenih 29.

Imena padlih so objavljena v izrednem dodatku današnjih »Le Forze Armate«.

Slavnim padlim in njih družinam gre ganljiva in neminljiva hvaležnost Domovine!

Duce maršalu Antonescu

Bukarešta, 9. maja. s. Ves rumunski tisk objavlja z velikim poudarkom poročilo o odlikovanju maršala Antonesca, kateremu je Nj. Vel. Kralj in Cesar podelil visoko odlikovanje viteštva velikega križa Savojskega vojaškega reda, ki ga je šefu rumunske vlade izročila posebna misija pod vodstvom generala Graziolija. Listi objavljajo z velikim poudarkom tudi svojeročno pismo Duceja, ki je bilo pridejano odlikovanju. Z njim sporoča Duce maršalu Antonescu, da je Kralj in Cesar blagovolil podeliti mu visoko odlikovanje z naslednjo obrazložitvijo:

»Kot kondukator države je oživil rumunski narod z duhom novega evropskega reda ob izbruhu vojne proti boljševizmu in je prevzel svoje mesto vojaka kot poveljnik zavezniške armadne skupine. S svetlim zgledom odličnih vojaških kreposti, z globokim dostojanstvom in dokazano hrabrostjo je zmagovito vodil svoje čete in osvobodil izpod boljševiškega trinoštva obširna ozemlja ter dragoceno prispeval k skupni vojni.«

Duce končuje svoje pismo, rekoč: **»Ko Vam izražam svoje živo zadovoljstvo spričo visokega odlikovanja, ki Vam je bilo podeljeno, mi je dana prijetna prilika izraziti najtoplejše želje za slavno bodočnost vaše prijateljske in zavezniške države in obnoviti izraze mojega visokega spoštovanja.«**

Slovaško odlikovanje podpredsednika rumunske vlade

Bukarešta, 7. maja. s. Slovaški poslanik v Bukarešti je ob prisotnosti podpredsednika ministrskega sveta prof. Mihajla Antonesca izročil maršalu Antonescu red slovaškega križa, s katerim je rumunskega voditelja odlikoval msgr. Tiso.

Proslava dneva Vojske in Imperija

Plamteča počastitev junaških borcev — Proslavi v Rimu je dala posebno svečano obeležje navzočnost Vel. Kralja in Cesarja

Rim, 9. maja. s. V vsej Italiji so v resnobnem ozračju vojne in v železni volji po borbi z vsemi sredstvi do zmage proslavili dan Vojske in Imperija ter dan Italijanov v svetu. Mestom, ki so bila najbolj prizadeta od sovražnih letalskih napadov, je Narodno združenje pohabljencev in invalidov izročilo diplome. V glavnih mestih pokrajin so bila izročena odlikovanja za vojaško hrabrost in izkaznice Narodnega združenja bojevnikov povratnikom iz sedanje vojne. Govorniki, ki jih je določila Stranka v sporazumu z društvom »Dante Alighieri« in zavodom za Italijansko Afriko, so govorili o Italiji in Afriki, kakor je določil Duce za proslavo dneva Italijanov v svetu.

Med manifestacijami so bile poklonitve padlim v Afriki. Pred spomeniki in spominskimi ploščami padlih so bile v vseh občinah Italije ob sodelovanju zastopnikov Oboroženih sil, bojevniških združenj, mladinskih oragnizacij Stranke, skvadristov in fašističnih žen zadušnice za junake, ki so se žrtvovali za Domovino. Ves dan so pohabljenci, odlikovanci, ranjenci, prostovoljci, bojevniki, skvadristi, delavci in vojne sirote stražili ob žarah, ki so posvečene padlim. Fašistične obiskovalke so v spremstvu vseučiliških fašistinj, mladih fašistinj, kmečkih gospodinj in delavk obiskale družine povratnikov iz Afrike in jim prinesle izraze vzajemnosti Stranke. V razne kraje na operacijskih področjih so bili poslani ob spremstvu hierarhov Stranke in višjih oficirjev vojske vlaki APE z raznimi okrepčevalnimi sredstvi.

V vojašnicah so poveljniki borbenih oddelkov govorili četam o pomenu proslave. Po skrbi OND so bile v vseh občinah Italije prireditve in razvedrilne predstave za ranjence, bojevnike in Oborožene sile, za bolnike in rekonvalescente. Fanfare in zbori Milice, GILa in OND so igrali četam in ljudstvu.

Vel. Kralj in Cesar je osebno izročil odlikovanja za vojaško hrabrost

Rim, 9. maja. s. Praznik Vojske in Imperija je bil svečano proslavljen v vsej Italiji in povsod, kjer bivajo Italijani. V Rimu se je pričel s poklonitvijo Oboroženih sil v kapelici Neznanega vojaka in v svetišču padlih fašistov na Kapitolskem griču. Ob 8. je poveljnik armadnega zbora kot zastopnik šefa glavnega stana položil na oltar Domovine velik lovorjev venec. Na Beneškem trgu je bil postrojen polk, na stopnišča pa so se razvrstili oficirji posadke. Nato je poveljnik armadnega zbora opravil obred na Calpidoglio. Navzočni so bili vsi vojaški zastopniki.

Spominsko slavje je bilo najbolj svečano ob izročitvi odlikovanj za vojaško hrabrost v vojašnici princ Piemontski, ko je bil navzoč tudi Vel. Kralj in Cesar. Vladar je prispel ob 9. uri. Sprejet je bil s predpisanimi zvoki tromb, Kraljevim maršem ter Giovinezzo. Na dvorišču vojašnice je bila postrojena pehotna divizija, setoječa iz enega polka grenadirjev, polka pehote in topniškega polka z zastavami. Kralja in Cesarja, ki ga je spremljal prvi djutant, so sprejeli kvadrumvir maršal De Bono, tajnik Stranke, maršal Italije Bastico, šef glavnega stana, podtajniki vojaških resorov in mnogi drugi rimski odličniki. Čete so prezentirle orožje in takoj nato je zadonel pozdrav Kralju in Cesarju. Vladar je pregledal postrojitev, se v pozdravu ustavil pred zastavami ter nato zavzel mesto na častni tribuni, kjer so stražili kirasirji. Za tribuno so bile družine padlih in zastopništva bojevniških organizacij s prapori. Neki general je nato izvršil obred poziva junakov.

Pred Vel. Kralja in Cesarja so stopali svojci tistih, ki so se žrtvovali za Domovino, in sprejemali znake hrabrosti, grbe slave z imeni družin, ki naj bodo zgled bodočim generacijam. Za vsakogar je imel Vladar ganljive besede in je z vidnim zadovoljstvom sprejel izraze neukrotljivega ponosa svojcev padlih junakov. Preživele je pohvalil in se zanimal za boje, katerih so se udeležili te rse razgovarjal zlasti z ranjenci in pohabljenci. Med čitanjem obrazložitev za odlikovanja po smrti so ropotali bobni in so se slišale strojnice.

Odlikovanja za vojaško hrabrost so sprejeli svojci odlikovancev **z zlato kolajno:** podpolkovnika Laura Achillea, kapitana Faschettija Maria, kapitana Rossa Giuseppa, poročnika Alessandrija Alda, poročnika Ambrosia Vincenza, podporočnika Riccija Maria, podporočnika Raite Cesara Giorgia, podporočnika Fumi del Conti Luigi Alberta, podporočnika Nicolatija Filippa, korporala Dinicole Antoniofelice.

S srebrnimi kolajnami so bili po smrti odlikovani: podpolkovnik Di Bello Clorindo, kapitan Simeni Ernesto, kapitan Accatis Vittorio in poročnik Petrini Arnaldo.

Vladar je nato odlikoval **s srebrno kolajno:** podpolkovnika Pirottija Alberta, kapitana De Bini Alta in poročnika Nuccija Marija.

Z bronasto kolajno so bili odlikovani: podpolkovnik Tantino Pietro, kapitan Roncolini Osvaldo, kapitan Trobu Ernesto, topniški poročnik Siracusano Cesare, podporočnik Cardellini Arturo,. podporočnik Zonfrilli Alessandro, podporočnik Ferella Franco, podporočnik Nicolini Giovanni, podporočnik Lintas Angelo, marescialo Bragnoli Giuseppe, višji narednik Degregori Aldo, korporal Marcellini Egisto in topničar Ciani Mario.

Vladar je izročil končno tudi **križe za vojaško hrabrost.**

Po izročitvi odlikovanj je zopet odmeval pozdrav Kralju in Cesarju in zastopniki oblasti so se mu poklonili. Godba je zaigrala Kraljevi marš in Giovnezzo, nakar je Vladar zapustil vojašnico, na trgu S. Croce pa mu je ljudstvo goreče vzklikalo.

Poklonitev ministra za ljudsko kulturo in predstavnikov tiska

Rim, 9. maja. s. Davi se je minister za ljudsko kulturo poklonil v vojnem ministrstvu spominu padlih junakov. Sprejel ga je podtajnik vojnega ministrstva general Sorice. Minister za ljudsko kulturo je položil lovorjev venec na svetišče. Navzoči so bili generalni direktorji ministrstva za ljudsko kulturo, direktorji rimskih listov in agencije Stefani ter šefi uradov rimskega dopisništva. Nato je minister ob spremstvu generalnih direktorjev in zastopnikov tiska odšel v ministrstvo za italijansko Afriko, kjer se je zbran pomudil pred spominsko ploščo padlih za Imperij.

Svečanosti v Milanu in drugih mestih

Rim, 9. maja. s. V Milanu je grof Turinski ob navzočnosti zastopnikov oblasti izročil odlikovanja za vojaško hrabrost, in sicer 10 zlatih kolajn v spomin, 12 srebrnih kolajn, od teh 7 v spomin, 21 bronastih kolajn, 20 križev za vojaško hrabrost in 14 nemških križev 2. razreda. Vsa ta odlikovanja pričajo o junaštvu in žrtvi Lombardčanov. V četverokotu postrojene čete so prezentirale orožje pred odlikovanci in družinskimi svojci slavnih padlih, nakar je zadonel pozdrav Kralju in Duceju ob domovinskih himnah.

V Scali je bila ob 11.30 uradna proslava dneva Imperija in Vojske. Gledališče je bilo polno ranjencev in pohabljencev, črnih srajc in ljudstva. Na odru so bili prapori in zastave okrog prapora prvega fašija in okrog sinjega traku odlikovancev za vojaško hrabrost. V ložah so bili zastopniki nemške vojske, narodno socialistične stranke in konzulatov prijateljskih in zavezniških držav.

Minister Teruzzi je prinesel v Milan pozdrav Duceja ter je govoril o pomenu proslave Imperija in Vojske, ki je kri naše krvi. Geslo Italijanov, ki se bore v Domo-

Nadaljevanje na 2. strani

Uspešna obramba ob Kubanu

Izjalovljeni sovjetski poizkusi za prodor — Uničenje sovražnikovih čolnov za izkrcavanje pri Temerjuku

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 10. maja. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Ob kubanskem mostišču so se tudi včeraj s hudimi izgubami izjalovili sovjetski poskusi za prodor, ki so jih uvedli z močnimi silami in po veliki topniški pripravi ter s podporo številnih oklopnih voz in letal.

Na ostali vzhodni fronti samo posamič bojna delovanja krajevnega pomena.

Skupine bojnih letal so stalno posegale v obrambne boje na kopnem ob kubanskem mostišču ter uničile v vodah okrog Temorjuka veliko število sovražnih čolnov za izkrcavanje. V drugih odsekih fronte so bili hudi letalski napadi usmerjeni na oporišča za dovoz ter čete in železniške transporte. V vodah visokega severa so nemška brza bojna letala potopila sovražno trgovsko ladjo srednje velikosti. V letalskih borbah in po protiletalskem topništvu je bilo včeraj sestreljenih 41 sovjetskih letal. Pogrešana so 4 lastna letala.

Na področju južno od Bizerte je sovražnik znova napadel z mnogo močnejšimi oklopnimi silami, ki so jih podpirali tudi močni oddelki letalstva, naše čete, ki se tamkaj borijo do zadnjega naboja. Po porabi zadnje municije je junaški odpor naših hrabrih vojakov odnehal.

Na prostoru jugovzhodno od Tunisa in v južnem odseku fronte se nadaljujejo ogorčeni obrambni boji. Ponovni hudi napadi sovražnika so bili zavrnjeni z velikimi izgubami.

Nočni napad težkih nemških bojnih letal na pristaniško področje v Boni je povzročil velike požare v skladiščih in na ladjah. Pri napadih sovražnih letalskih sil na Sicilijo so uničili nemški in italijanski lovci ter protiletalsko topništvo 20 angleških in severnoameriških letal. V letalskih bojih so bili izgubljeni trije lastni lovci.

Poraz sovjetske mornarice pri Petrogradu

Berlin, 9. maja. s. Dne 6. maja zvečer so sovjetske podmornice skušale premagati nemško blokado. Prišle so iz petrograjskega in kronštadskega kanala in so hotele prodreti v Baltiško morje. Obalne baterije nemške vojne mornarice so takoj otvorile ogenj proti sovražnim edinicam. Nasprotnik, ki je spremljal podmorniško skupino s številnimi zaščitnimi edinicami, se je obdal z umetno meglo. Istočasno so močni reflektorji sovražnika iz Petrograda razsvetljevali nemško obalo. Sovjeti so otvorili silni ogenj proti nemškim baterijam, vendarle se je zaporni pas nemškega topništva vedno bolj zoževal okrog sovražne skupine, čeprav je bila skoraj popolnoma v umetni megli. Nemške obalne baterije so izsledile nekaj sovjetskih zaščitnih ladij in jih zadele. Dve od teh ladij sta bili potopljeni, dve pa hudo poško-

Finsko vojno poročilo

Helsinki, 9. maja. s. Poročilo o vojnih operacijah javlja: Na frontah Karelske in Aunuške ožine slabotnejše obojestransko delovanje patrulj. V vzhodnem odseku Karelske ožine je bil odbit sovjetski napad na finske postojanke. V ostalih odsekih obojestranko delovanje topništva.

Veliki japonski uspehi na Kitajskem

Nanking, 9. maja. s. Poročilo tiskovnega urada japonske ekspedicije na Kitajskem kaže nove uspehe japonskih sil v mesecu maju. Pod japonskim orožjem je padlo 20.150 pripadnikov čungkinških sil. Ujetih je bilo ali udalo se je 23.747 vojakov. Vojni plen obsega 77 topov, 301 strojnico z 20.000 naboji, 11.282 pušk s 23.000 naboji, 1282 pištol z 5100 naboji ter številne meče in druge vojne potrebščine. Japonci so v maju izgubili 666 mož.

Vladar na proslavi v palači Firenze

Odkritje spomenika vojvodi D'Aosta — Kvadrumvir maršal De Bono o slavi Vojske in trajnosti Imperija

Rim, 9. maja. s. Ob navzočnosti Nj. Vel. Kralja in Cesarja je kvadrumvir Revolucije Emilio de Bono davi poveličeval na sedežu društva »Dante Alighieri« duhovne in borbene vrednote nesmrtne Domovine. Ob tej priliki je bil odkrit marmornat kip vojvode d'Aoste, nepremaganega in večnega čuvarja Imperija.

V palači Firenze so sprejeli Vladarja skupno z maršalom Italije de Bonom tajnik Stranke Scorza, maršal Bastico, šef glavnega stana general Ambrosio, zastopniki Senata, Zbornice fašije v in korporacij, Kr. akademije Italije, ministri in državni podtajniki, prvi svetnik japonskega veleposlaništva, zastopniki ostalih držav trojnega pakta, zastopniki državnih oblasti, guverner, prefekt, zvezni tajnik, predsednih društva »Dante Alighieri« in predsednik fašističnega zavoda za Italijansko Afriko.

Mojster ceremoniala marki Daieta je naznanil prihod Veličanstva, nakar je Vladar vstopil v zborovalno dvorano, ki so jo napolnila zastopstva vseh narodov v vojni ter Vladarja sprejela z dolgimi gorečimi ovacijami. Takoj je tajnik Stranke odredil pozdrav Kralju in Cesarju, kateremu je sledila nova poklonitvena manifestacija.

Nato je govoril kvadrumvir de Bono. Ob pričetku je omenil, da vsakdo od nas danes globoko čuti dolžnost, dati vse, kar prispeva k dosegi zmage. Odlični govornik je omenil etape ozemeljske osvojitve Imperija. Osvojitev je bila dosežena z žrtvijo našega naroda in ta osvojitev bo zopet naša. Nad ozemeljsko osvojitvijo je duhovna osvojitev in te nam nobena okoliščina nikoli ne more iztrgati: osvojitev človeške omike, svetla osvojitev za bodočnost naših ljudi, osvojitev naroda junakov za njegovo usodo, ki ne more zaiti.

Na proslavi je bilo posebno pomembno odkritje kipa vojvode D'Aosta. Kvadrumvir de Bono je odkritju, ki je bilo izvršeno med prvim delom njegovega govora, dal ves poudarek, ki ga zasluži, ko so dvignili trobojnico s kipa, ki je dragoceno delo kiparja Silibertija. Moško lice vojvode se je prikazalo in Vladar se je v ganjeni poklonitvi dvignil s svojega sedeža z vsemi navzočimi.

Vzvišena oseba vojvode predstavlja zgodovino pričetka našega Imperija, zgodovino, ki večno čaka na nadaljevanje, je rekel de Bono. Ducejev »Vrnili se bomo!« je sam na sebi prisega vseh Italijanov, ki vedo, da morajo in hočejo zopet nazaj in: vrnili se bomo! — Omenjajoč, da se na današnji dan razen trajnosti Imperija, proslavlja tudi slava Vojske, je kvadrumvir poveličeval kreposti italijanskega naroda v njih najčistejšem in odkritem izrazu orožja. Italijanska vojska je vedno bila in bo vedno kovačnica junakov, zgled hrabrosti, predanosti in discipline. Po zmagovito zaključeni vojni — je rekel maršal Italije de Bono — se bo ta vojska vrnila in bo poplačana za opravljeno dolžnost. Kakor vemo, ne bo nič česar zahtevala in bo naprej prva in največja priča tega, kar so Italijani naredili z Italijo ter bo zdrava sila, na katero se bomo lahko zanesljivo oprli in nadaljevali svojo marijivo in slavno pot zopetne osvojitve. Zato so nam prorok vsi tisti, ki so prelili, prelivajo in bodo prelili svojo kri za Domovino in katerim gre naše večno priznanje.

Navdahnjeni govor kvadrumvira je bil sprejet z izredno toplim odobravanjem. Zopet je tajnik Stranke odredil pozdrav Kralju in Cesarju in vsi navzoči so Vladarju ponovno izražali svojo zvestobo. Nato je vladar odšel iz dvorane. Pred odhodom se je ustavil pred kipom vojvode D'Aoste. — Preden je zapustil palačo so se Vel. Kralju in Cesarju zastopniki oblasti ponovno poklonili.

S proslave dneva Vojske in Imperija v Ljubljani

Spodaj levo: Državni minister Dino Perrone Compagni polaga venca pred spomenik na vojaškem pokopališču. — Spodaj desno: Eksc. Perrone izroča v vojašnici Princa Piemontskega priznanje in pohvalo odlikovanemu vojaku.

Desno: Eksc. Perrone, Visoki komisar Eksc. Grazioli, Zvezni tajnik Orlandini, župan Rupnik in drugi odličniki pri svečanosti na vojaškem pokopališču

Nadaljevanje s 1. strani

vini, in onih, ki čakajo pod jarmom tujca, je: Vrnili se bomo!

V Bologni je podtajnik Stranke Leonardo Gana skupno s poveljnikom teritorialne obrambe izročil kolajne za vojaško hrabrost in za civilno hrabrost. Iz vojašnice »Princ Amedeo« je podtajnik Stranke odšel v gledališče »Medica«, kjer je ob navzočnosti mestnih zastopnikov, oblasti in hierarhov, šefa narodnih socialistov v Emiliji ter množice fašistov, povratnikov iz Imperija, članov GILa in ljudstva govoril o dnevu Imperija in Italijanov v svetu, omenjajoč veliko delo omike, ki so ga Italijani opravili v Afriki ter proslavljajoč veliki lik junaškega vodje vojvode D'Aosta.

V Firencah je podtajnik v ministrskem predsedništvu, imetnik zlate kolajne Amilcare Rossi v ozračju zvestobe in fašističnega prepričanja izročil vojaška odlikovanja, med drugim zlato kolajno Giuliu Cesaru Centauru in 5 zlastih kolajn v spomin svojcem junaških padlih. V dvorani »Dugenta« na Starem trgu, katerega so napolnila fašistična in bojevniška zastopstva, je Eksc. Rossi proslavil 4. dan Italijanov v svetu in dan Imperija. Proslava se je pričela s simbolično izročitvijo izkaznic bojevnikom sedanje vojne in z izročitvijo izkaznice imetniku zlate kolajne Centauru. Podtajnik je prečital odlično obrazložitev za odlikovanje in počastil z junaškim borcem vse tovariše, ki imajo pravico do izkaznice.

V Trstesteju je bila proslava v Verdijevem gledališču, katerega so popolnoma napolnili zastopniki civilnih, vojaških in političnih oblasti. Navzoč je bil tudi nemški generalni konzul z delegacijo narodnih socialistov. Po govoru Eksc. Galbiatija, šefa glavnega stana Milice, so nastale tople in navdušene manifestacije za Duceja, ki so imele vrhunec v prisegi: Vrnili se bomo! Zastopniki civilnih in vojaških oblasti so položili vence na spomenike padlih na pokopališču sv. Ane in v San Giustu, v baziliki pa je bila opravljena zadušnica za padle.

V Benetkah so bile po zadušnici za slavnimi padlimi in po blagoslovitvi prapora beneškega odseka fašističnega nacionalnega zavoda za Italijansko Afriko, katerega kumica je bila vdova nekega v sedanji vojni padlega junaka, razdeljene častne izkaznice PNF navzočim pod zastavami in večkrat odlikovanim ter izkaznice bojevniškega narodnega združenja borcem iz sedanje vojne. Nac. svetnik Alessandro Melchiori, predsednik konfederacije trgovinskih delavcev, je kot uradni govornik proslavil dan Italijanov v svetu. Po odličnem govoru so navzoči priredili tople manifestacije za Duceja.

V Neaplju je v zgodovinski dvorani »Maddaleni« govoril Alessandro Pavolini o Italiji in Afriki. Razpravljal je predvsem o Neaplju kot o mestu v prvi bojni črti, ki opravlja nalogo izžarevanja, ki bo, čeprav po hudih preizkušnjah, s končno zmago dovršena. Nato je nac. svet. Del Croix poudaril strnjenost neapeljskega ljudstva, ki v toliki žalosti ni pozabilo na svojo staro plemenitost. Vsi morajo biti vredni vojakov, ki se borijo v Afriki. Nato je bila prečitana diploma, s katero je bil Neapelj vpisan v častni seznam pohabljencev Italije. Občini je bil izročen poseben prapor. Neapeljski župan se je zahvalil za izkazano čast ter je ob koncu dvignil misel k vzvišenemu Vladarju in Duceju, katerima so nato zborovalci poslali goreče brzojavke.

V Turinu je govoril v neki vojašnici postrojenim četam ob navzočnosti oblasti in Vis. vojvode Pistojskega grof Cesar Maria de Vecchi. Vsi moramo opravljati svojo dolžnost, to je žrtvovati se in biti vredni junaških padlih. Nihče se ne more te dolžnosti oprostiti, kajti vsakdo se zaveda sedanje ure in ve, kako je važen končni rezultat. Za ta končni rezultat se morajo vsi boriti, da bo dosežena ob koncu gotova zmaga v vzvišenem imenu Savojskem. Izročena so bila odlikovanja in sicer 7 zlatih kolajn, od teh 6 v spomin in sedma živečemu Piemontcu Ugu Costamagni za junaško delovanje ob barbarskem sovražnem napadu na Turin. Ob tem napadu je odlikovanec izgubil vid.

V Spalatu so na dan dneva Imperija odkrili vzhodno stran Diokleci janove palače. V občinskem gledališču so se zbrali fašisti z ranjenci in vojaki in dolgo vzklikali Kralju in Duceju ob petju domovinskih pesmi. Na prostem je bila zadušnica nakar so se vsi poklonili na grobeh slavnih padlih. Otvorjen je bil tudi velik odsek avtomobilske ceste Spalato—Trau.

Zaključek svečanosti v Ljubljani

Govor Eksc. Perrone Compagnija v opernem gledališču

Že včeraj smo poročali o mogočnih proslavah, ki so bile v nedeljo v Ljubljani o priliki dneva Vojske in Imperija. Svečanosti so bile zaključene s prireditvijo v opernem gledališču, kamor so se Eksc. Perrone Compagni, Visoki komisar in drugi odličniki podali po obisku sedeža GILL-a. Svečano dekorirano gledališče so popolnoma napolnili člani fašističnih organizacij in drugo občinstvo. Državni minister Dino Perrone Compagni je kot od Stranke določeni govornik proslavil dan Vojske in Imperija s plemenitim govorom, v katerem je poudarjal odlike italijanskega rodu. Izrekel je spoštovanje junaštvu hrabrih borcev, ki se borijo na afriškem ozemlju, prepojenem s plemenito krvjo bratov, ki žilavo hranijo pred sovražnikom zemljo, katera je nesporno naša po nedvomnem zgodovinskem pravu.

Izvajanje Eksc. Perroneja so bila ponovno prekinjena z aplavzom. Proslava je bila končana z zanosno manifestacijo zvestobe. Množica je vzklikala Duceju in s polnim glasom zapela himno »Giovinezzo«.

Otvoritev doma GILL-a pri Dev. Mariji v Polju

Popoldne po kosilu skvadristov, ki so mu prisostvovali predstavniki oblastev in hierarhov, so odšli minister Perrone, Visoki komisar, Zvezni tajnik in drugi že navedeni predstavniki v Dev. Mariji v Polje k otvoritvi doma G. I. L. Visoki gostje, ki sta jih sprejela okrajni komisar in nadzornik zone senjor Ludvik Maffei, so si ogledali majhno naselbino ter se podali na sportno igrišče doma, kjer so bili zbrani dečki, ki so ob njihovem prihodu dolgotrajno vzklikali Kralju in Duceju. Po obisku na novem sedežu se je pričela kinematografska predstava, potem ko so se predstavniki oblasti zadržali nekaj časa med mladino in materami, ki so se med tem zbrali v večji dvorani. Ko so hierarhi zapuščali dom G. I. L., so bili ponovno deležni pozdrava z vzklikom Kralju in Duceju.

Po vrnitvi v Ljubljano so prisostvovali odličniki na sedežu Dopolavora vojske zboru vojakov, na katere je naslovil Eksc. Perrone besede ognjevite vere in priznanja, na kar je razdelil 800 poklonjenih nakazil. Po oficielnem delu proslave je bila kinematografsko-varietejska predstava za vojake. S to manifestacijo kratke in vedre zabave, namenjene vojakom, ki so še pred nekaj urami bili na krajih svoih posadk in na ne zmerom udobnih stražnih mestih in ki so se potem, ko je zastor padel, vračali nazaj, da zamenjajo tovariše, ki so ostali na svojih mestih z orožjem v roki, se je zaključil dan, posvečen Vojski in Imperiju.

★

Denarne nagrade železničarjem

Poveljnik armadnega zbora Eksc. Gambara je razdelil železničarjem in njih družinam denarne nagrade v dokaz simpatije in hvaležnosti do tistih, ki ob vojakih Italije stalno sodelujejo v borbi proti uporni kom v svrho pritrdila najvišjega ideala pravice.

Manifestacija ogorčenja nad ameriškim barbarstvom

Diplomatska nota Vlade o napadih ameriških letal na italijanske bolniške ladje

Rim, 9. maja. s. Italijanska vlada je te dni po diplomatski poti manifestirala svoje globoko ogorčenje zaradi stalnih kršitev najosnovnejših vojnih zakonov s strani ameriških letalcev, ki hočejo, kakor se zdi, napraviti sistem iz vojne prakse, ki ne upošteva več človečanskih načel, ki so navdahnila mednarodne konvencije, katere je tudi ameriška vlada svečano podpisala. Ne oziraječ se na številne prejšnje napade, se naštevajo samo napadi v zadnjih dveh tednih:

26. aprila so ameriška letala v prvih popoldanskih urah bombardirala bolniško ladjo »Aquileo«, ki je plula iz Barija v Messino v okoliščinah vidljivosti, ki so dovoljevale zaneslijivo spoznanje njenega svojstva.

28. aprila okrog 18. ure je skupina 28 ameriških bombnikov potem ko je dolgo letela nad njo, bombardirala bolniško ladjo »Toscano« v vodah pri rtu Bonu.

29. aprila je bila bolniška ladja »Toscana«, popolnoma natovorjena z ranjenci in bolniki, ko se je vračala iz Tunisa, zopet napadena od številne ameriške letalske skupine zbombami in strojnicami. Ladja je bila zadeta in na njej so bili ljudje ranjeni. Med napadom je ladja po radiu sporočila, da je bolniška ladja. To sporočilo so sprejele radijske postaje na Malti in ga kot opozorilo oddale ameriškim letalom. Kljub temu naznanilu, ki je bilo v ostalem odveč, so ameriška letala nadaljevala svoje napade.

4. maja zjutraj je bila napadena bolniška ladja »Virgilio« v sidrišču La Bolette in to v okoliščinah najboljše vidljivosti, ko se je pričelo vkrcavanje ranjencev.

5. maja ob 14.45 so ameriška letala bombardirala in streljala s strojnicami ponovno na bolniško ladjo »Principessa Giovanna«, ki je plula iz Tunisa proti Siciliji ter bila popolnoma natovorjena z ranjenci. Na ladji je bilo ubitih in ranjenih 5 oseb, pa tudi ladja je bila poškodovana. Na njej je nastal silovit požar, katerega so s težavo zadušili.

Ponavljanje takih napadov in okoliščine, v katerih so se izvršili, ne dopuščajo nobene možnosti zmote. Vojevanje ameriškega letalstva daje nove in ponovne dokaze preziranja mednarodnih dogovorov ter krši sleherno načelo človečanstva.

Uničevanje sovražnega ladjevja

Nekaj podrobnosti o novih uspehih nemških podmornic

Berlin, 9. maja. s. Iz pristojnega vira javljajo nekatere podrobnosti o nedavnih uspehih nemških podmornic. Predvsem se omenja, da postaja podmorniška vojna proti sovražnim konvojem čim dalje bolj ostra in učinkovita. Operacije nemških podmornic na srednjem in severnem Atlantiku so v zadnjih dneh potekle v slabem vremenu, vendar pa so bili doseženi znatni uspehi. V prvih dneh maja je sovražnik izgubil 176.000 ton brodovja. Šest trgovskih ladij je bilo torpediranih, ena korveta pa potopljena.

Po obvestilih, ki so prispela ponoči, so ugotovili, da sta bila oba konvoja, ki so ju nemške podmornice napadle, natovorjena s surovinami in orožjem za Anglijo. Od pričetka operacij je akcije ovirala huda megla, zaradi česar je bilo mogoče izslediti cilje samo iz bližine nekaj sto metrov. Več podmornic je moralo premagati izredno kritične trenutke. Podmornica, ki je potopila sovražno korvęto, se je skoraj zadela v sovražno ladjo. Če bi se to zgodilo, bi bila tudi podmornica neizbežno uničena. Neka druga podmornica, ki je izsledila angleški rušilec, je z dvema torpedoma zadela sovražno ladjo nekaj trenutkov prej, preden bi sovražniku uspelo pregaziti podmornico. Sovražna edinica je bila zadeta v shrambo za strelivo in je zletela v zrak ob strašni eksploziji.

Proračunsko poročilo ministrstva za promet

Rim, 7. maja s. Pod predsedstvom predsednika senata grofa Suarda so se sestale komisije za finance, javna dela in promet ter obravnavale in odobrile proračun prometnega ministrstva. Zborovanja so se udeležili ministri in vsi državni tajniki. Senator Silvio Crespi je govoril o raznih prometnih službah in zlasti pohvalil železniško upravo, senator Gambardella se je bavil s pristaniškimi vprašanji, senator Federiko Ricci je govoril o važnosti razvoja trgovske mornarice, pristanišč in kanalov v povojnem času, senator Pozzo pa o zadevah genovskega pristanišča, poročevalec senator Foschini je odgovoril na nekatere pripombe prejšnjih govornikov poročevalec Corsi pa ni ničesar dodal k svojemu poročilu.

Minister za promet je pred prečitanjem svojega poročila počastil spomin onih, ki so padli med izvrševanjem dolžnosti. Nato je na splošno očrtal izredno obširno upravo, ki upravlja 17.000 km železniškega omrežja s 190.000 nameščenci in ima nad 20 milijard letnih dohodkov in stroškov. Pod upravo spadajo vse službe civilne motorizacije in koncesionirani transporti s 6000 km železnic drugega reda, kontrola trgovske mornarice, pristanišč in ladjedelnic, vodstvo poštne, brzojavne, telefonske in radijske službe s poštnohranilnično službo, ki obsega nad 60 milijard vlog in ima letnega prometa okrog 400 milijard lir. Glede državnih železnic je opozoril, da so v sedanjem trenutku tehnična vprašanja v ospredju. Državne železnice, ki so bile zelo važna panoga državnega gospodarstva v mirnem času, so se naglo pretvorile v bistveno sredstvo vojne. Uprava se je skušala še bolj oprostiti uvoza iz tujine in zmanjšati potrošnjo. Z nadaljnjo elektrifikacijo je bilo mogoče prihraniti 60 odstotkov tr dega kuriva. Odrejeni ukrepi so olajšali nevšečnosti nastale po treh letih vojne, ki je v primeri s prejšnjimi povzročila močan porast prometa. Govornik je pozval javnost, naj se odreče potovanjem, ki niso nujno potrebna. Uprava bo vse storila za vzdržanje prometa. Železničarji se žrtvujejo do najvišje mere in delijo na več področjih tveganja z operirajočimi četami ter zaslužijo hvaležnost naroda. Minister je nato očrtal stanje koncesijskih prog, katerih dograditev je vojna preprečila, treba pa bo odložena dela nadaljevati glede na potrebe bodočnosti. Na nekaterih področjih se je uvedla avtomobilska služba, kateri je poverjena važna naloga vzdrževanja zvez z velikimi središči in železniškimi kolodvori, podeželskimi in gorskimi občinami, ki nimajo nobenega skupnega transportnega sredstva. Treba je bilo reducirati nekatere avtomobilske službe. Izvedla se je avtarkija motorizacije z uporabljanjem plinov, elektrike in oglja namesto goriva, ki se uvaža. Notranja plovba mnogo obeta in tvori važen činitelj pri uporabljanju raznih transportnih sredstev. Naša slavna trgovska mornarica se že tri leta žrtvuje in zagotavlja oskrbo preko morja in vojnih naprav na otokih. Izgube naših posadk so po odstotku najvišje med vsemi oboroženimi silami. Tem neznanim junakom pripadata zahvala in občudovanje naroda. Načrti za nove gradnje bodo odloženi, medtem pa postaja organizacija v ladjedelnicah vedno boljša. Povečujejo se manjša podjetja za majhne gradnje. Izgubljena tonaža se mora v kratkem nadomestiti, že pa se kažejo tudi mnogi gospodarski in tehnični izgledi, kakor n. pr. letalsko prevažanje. V tesni zvezi z vprašanjem obnove mornarice je obnova raznih pristanišč in zdravo sodelovanje med njimi. Vzporejanje kopnega in pomorskega prometa je bistveno važno za pristanišča in za promet na kopnem.

Glede poštnega in brzojavnega podjetja je bil proračun za l. 1943/44 narejen zelo previdno in na koncu bodo presežki mnogo večji. Poštno-brzojavna služba je mnogo izgubila na svojem izročilu hitre odprave in točnosti, zlasti ker so bila transprotna sredstva reducirana. Poročevalec je omenil vrline poštno-brzojavnega osebja tudi v mestih, ki so izpostavljena sovražnim napadom. Zahvala Domovine gre tudi delavcem vseh odsekov in panog uprave. Navzoči so z odobravanjem sprejeli poročilo.

Bombardiranje petrograjskih tvornic

Berlin, 9. maja. s. Glede bombardiranja petrograjskih tvornic se doznavajo iz vojaškega vira naslednje podrobnosti:

Nemško težko topništvo je zadnje dni zelo uspešno bombardiralo industrijske objekte v Petrogradu. Med zadetimi tvornicami se omenjajo Kirove tvornice, elektrarne in kemične tvornice. Obstreljevane so bile zlasti tovarniške naprave »Boljševik«. Nemško težko topništvo je te objekte bombardiralo v noči na 3. maj.

Zaradi nemškega bombardiranja se je proizvodnja v vseh večjih petrograjskih vojnih tovarnah znatno zmanjšala. Po prvih granatah, ki so zadele tvornice, so se dvignili nad zadetimi objekti do 600 m visoki stebri dima in plamenov. Boljševiki so skušali prekiniti bombardiranje s tem, da so poslali nad nemške baterije številne skupine bombnikov, ki naj bi prisilile topove k molku. Toda sovjetskim skupinam to ni uspelo, ker so jih nemški lovci pognali v beg. Med srditimi letalskimi borbami so nemški lovci sestrelili 7 sovražnih bombnikov, ostali pa so se morali obrniti.

Ubežniki iz iraške vojske

Carigrad, 8. maja. s. Iz Iraka poročajo, da so vojaške oblasti zelo zaskrbljene zaradi vedno češčih pobegov vojakov iz svojih edinic. Mnogi ubežniki so sestavili tolpe, ki napadajo predvsem vojaške prevoze. Britansko poveljništvo je bilo prisiljeno podvzeti primerne ukrepe, da se onemogoči delavnost ubežniških tolp.

Sprememba voznega reda

Od ponedeljka 10. maja t l. bo vozil na progi Metlika—Ljubljana vsak dan vlak št. 9214, ki bo odhajal iz Metlike ob 6.22, iz Novega mesta pa ob 7.53 ter bo prihajal v Ljubljano ob 10.5. Zato pa bo ukinjen od istega dne dalje na isti progi vlak št. 9218, ki odhaja iz Metlike ob 12.40, iz Novega mesta pa ob 14.13 ter prihaja v Ljubljano ob 16.33.

Nove ugotovitve o pokolu v Katynu

Zanimiva priznanja Višinskega

Berlin, 8. maja. s. Zastopnik sovjetskega zunanjega ministra Višinski je 6. maja podal zastopnikom angleškega in ameriškega tiska v Moskvi dolgo izjavo o poljsko-sovjetskih odnosih in obrazložil tragedijo poljskih državljanov v Sovjetski Rusiji. Višinski je skušal dokazati, da se po porazu Poljske v Rusiji izseljeni Poljaki niso izkazali hvaležne sovjetski vladi. Tako so se skupine poljske vojske, ustanovljene po sporazumu s Sikorskim na sovjetskih tleh, branile oditi na rusko-nemško fronto in poljski diplomatski zastopniki v Rusiji so dali povod za sum o sabotažah in vohunstvu v škodo Sovjetske zveze. Zato je bila sovjetska vlada prisiljena uvesti sankcije. Višinski je izjavil nadalje, da je od 1. aprila l. 1942 dalje samo 44.000 pripadnikov poljske vojske, v kateri je bilo sprva 96.000 mož, prejelo živila. Poljskih častnikov, ki so bili pozneje uvrščeni v nove poljske oddelke, je po izjavi Višinskega 2630, ker po njegovem ni bilo mogoče dobiti večjega števila. Po nemškem mnenju pomeni to, da potrjujejo pristojni sovjetski krogi, da je ostalih 10.000 poljskih častnikov izginilo, s čemer je potrjen tudi umor v Katynu, kjer so našli trupla teh 10.000 vojakov.

Izmed ostalih izjav Višinskega je značilna tudi trditev, da sovjetske oblasti niso ovirale poljskih državljanov, »ki jih ni bilo mnogo«, da bi smeli zapustiti Sovjetsko Rusijo. Glede tega izjavljajo v pristojnih nemških krogih, da so Poljaki sami cenili število poljskih državljanov v Rusiji na najmanj poldrug milijon, med temi najmanj 400.000 otrok. Če Višinski trdi, da je malo manj kakor 12.000 poljskih državljanov odšlo iz Rusije, se to nanaša na evakuacijo poljskih vojakov v Iran in je treba vprašati, kaj se je pripetilo drugim. Izjava Višinskega ne zbuja nobenega dvoma, zatrjujejo v Berlinu, o umorih v Katynu in daje samo možnost na sklepanje še o nekaterih podrobnostih, bolj krutih od doslej razkritih.

K umoru metropolita Alekseja

Odesa, 8. maja s. Sedaj so se zvedele še nove podrobnosti o umoru metropolita Alekseja. Cerkvenega dostojanstvenika je umorila tolpa partizanov, izključno agentov GPU, ki po nalogu Moskve sejejo teror po gozdnatih predelih ob meji ukrajinskega komisarijata. Ta umor je nov čin sovjetskega terorja in maščevanja in računajo tudi, da so ga dolgo pripravljali, da bi spravili s sveta visokega cerkvenega kneza. Metropolit Aleksej je padel v nemilost v Kremlju že davno, posebno pa tedaj, ko je ponovno nastopil proti metropolitu Sergeju, ki skuša po nalogu Stalina s potvorjenimi navedbami opravičevati grozovitosti in krute umore, ki jih imajo boljševiki na vesti med duhovščino.

Pritisk na Sikorskega v korist Moskve

Kočljivo anglosaško prizadevanje za spravo med Poljaki in boljševiki

Budimpešta, 10. maja. Demoboljševiško zavezništvo se tako razvija, da je afero zaradi pokola v Katynu porabila Moskva za to, da je dosegla od svojih anglosaških zaveznikov pomoč v svojih naporih za vključitev polovice bivšega poljskega ozemlja v svoje meje.

Stalinovo pismo poročevalcu lista »Times« in »New York Times« je po mnenju nevtralnih opazovalcev v Londonu sad anglosaške preudarnosti. Londonski in washingtonski gospodje so najprej izvajali pritisk na Sikorskega, da bi umaknil svoj »nesrečni« poziv mednarodnemu odboru Rdečega križa. Ko je nato Stalin zagrozil, da bo osnoval novo poljsko vlado v Moskvi, odnosno, da se mora londonska poljska vlada preosnovati po željah Litvinova ali Majskega, so isti krogi svetovali Sikorskemu, naj poda izčrpne izjave o prijateljstvu do Rusije in naj izpove željo po sklenitvi posebne pogodbe, ki naj bi uredila vsa sporna vprašanja.

Sikorski je ustregel tem željam le do neke mere; umaknil je poziv pri mednarodnem odboru Rdečega križa in podal tudi izjave, vendar je v njih vztrajal glede teritorijalne nedotakljivosti svoje domovine in glede rešitve poljskih ujetnikov v Sovjetski zvezi. Tedaj so anglosaški lopovi prosili Stalina, naj bi nedvoumno izpovedal svoje plemenite namene glede Poljske, da bi se premagal poslednji poljski odpor. In tako je Stalin v dvojniku napisal pismo za anglosaški tisk, v katerem je zagotovil, da je tudi sovjetska vlada za obnovo »močne in neodvisne« Poljske, obenem pa postavil predlog za pogodbo o medsebojni pomoči proti Nemčiji. Sedaj se oba anglosaška gangsterja trudita, ko jih je tako tretji gangster v družbi, ki je seveda močnejši, pritisnil ob zid, da bi spravila Sikorskega v Stalinov objem.

Glede zavezniške pogodbe proti Nemčiji v načelu ni nobenih težav. Težave bi se lahko pojavile šele v podrobnostih glede ruske vojaške pomoči toda te podrobnosti se lahko prelože na kasnejši čas. Največje težave pa so teritorijalnega značaja. Podpisniki »Atlantske karte« so v tem pogledu proučevali, kakšna nadomestila naj bi dali Poljski v škodo Nemčije, ali morda Vzhodno Prusijo ali Pomorjansko. Stalin se strinja s pohabljenjem Nemčije. Ustvariti namreč hoče varnostni pas, ki naj bi na eni strani mejil na Rusijo, na drugi pa s tem, »kar bi po vojni ostalo od nemške države in nemškega naroda«.

V tem varnostnem pasu naj bi po Stalinovem mnenju našla svoje mesto Poljska. Poljska, kakor si jo zamišlja Stalin, naj bi torej vršila izrazito protinemško nalogo. V tem smislu naj bi bila vojaško močna s sovjetsko pomočjo. Na nemški račun bi se teritorijalno lahko tudi povečala, čim bi odstopila Rusiji vzhodno polovico svojega bivšega ozemlja.

Znano je, da so ta nadomestila Poljski na nemški račun prvi jemali v poštev že Angleži. Razen tega slikajo sedaj Angleži Poljakom možnost, da bi pripravili Stalina do tega, da bi jim prepustil Lvov in Vilno kot dva poljska otoka. Sovjetski varnostni pas, ki naj bi v glavnem šel od Arktičnega do Črnega morja (v kolikor ne bi šlo kasneje še za večje aspiracije), naj bi namreč med drugim vseboval področje, ki bi bilo vojaško in politično povsem odvisno od Moskve. To področje naj bi namreč bilo vključeno v sovjetski vojaški sistem, politično pa bi bilo odvisno od tako imenovanega »evropskega sveta«, ki ga predvidevajo angleško-ruski načrti in v katerem naj bi bile Rusiji priznane svobodne roke glede vse vzhodne Evrope. V tem smislu torej Stalin govori o močni Poljski ki naj bi se razširila proti Baltiku in zapadu in ki naj bi razpolagala z močno sovjetizirano vojsko. Glede pojma neodvisnosti pa vsi dobro vedo, da ima v ruskem besednjaku poseben pomen, za Moskvo je na primer sovjetska republika višek državne neodvisnosti.

Vsekakor pa Stalin ne želi še sedaj nikakih razgovorov o podrobnostih; njemu se zdi dovolj, ako bi se za sedaj dosegel kompromis, nekakšna preliminarna pogodba, s katero naj bi se Poljska v načelu odpovedala vsemu ozemlju, na katerem ne prebivajo Poljaki, in se zavezala živeti v prijateljskih odnosih s Sovjetsko zvezo. Angleški voditelji si pri tem utvarjajo, da bodo mogli po tej poti rešiti svoj videz, svojo »atlantsko karto« in vojaško sodelovanje z Rusijo. Vendar se zdi, da washingtonski voditelji ne mislijo tako. Bivši ameriški veleposlanik v Moskvi Davies je bil odposlan v Rusijo, da bi se pogodil s Kremljem in pripravil vse potrebno za sestanek med Stalinom in Rooseveltom, da bi se tako razčistila razna nejasna vprašanja, med njimi tudi vprašanja svetovnih revolucijonarnih ciljev tretje internacionale, toda londonska vlada med tem nadaljuje s svojo dvojno igro in na skrivaj pomaga Moskvi, da bi uredila vse zadeve s Poljaki neposredno in tako matirala Roosevelta. Igra je, kakor vidimo, zelo zanimiva. Sikorski pa se medtem brani z energijo obupanca tako nasproti Moskvi kakor Londonu, zahtevajoč med drugim, da mora biti sporazum, ki ga hoče Moskva, »v skladu z interesi poljske republike, kakor so bili obeleženi v skupni izjavi decembra 1941 in v zadnjem govoru Sikorskega z dne 4. maja t. l.« (Stampa Sera.)

Predpisi za usposobljenostni izpit učiteljev

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291, smatrajoč za umestno, omogočiti službujočim učiteljem, da dopolnijo svojo kvalifikacijo z usposobljenostnim izpitom in spraviti zadevni izpitni načrt v sklad s sedanjimi razmerami, glede na veljajoče ustrezne določbe, **odreja:**

Čl. 1. — Na šolah Ljubljanske pokrajine od 1. aprila 1941-XIX kot suplenti ali začasni učitelji službujočim učiteljem se omogoča da najkasneje do 15. oktobra 1944-XXII pridobe usposobljenost po predpisih doslej veljavnih določb, s spremembami po naslednjih členih.

Čl. 2. — Predsednika in člane izpitnih komisij ter njih namestnike imenuje z odlokom Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino. Poslovna doba poteče tem komisijam 15. oktobra1944-XXII.

Čl. 3. — Kandidati morajo priložiti prošnjam poleg listin, ki se zahtevajo po zadevnih pravilnikih, zdravniško izpričevalo, da so zdravi in brez takih telesnih napak, ki bi ovirale izpolnjevanje učiteljske službe in, namesto potrdila o državljanstvu, domovinski list kake občine Ljubljanske pokrajine.

Čl. 4. — Za razne vrste izpitov določeni izpitni načrti se spreminjajo takole: a) namesto jugoslovanskega jezika in književnosti: slovenski jezik in književnost; b) namesto zgodovine Jugoslavije: zgodovina Italije in predzgodovina Ljubljanske pokrajine; c) namesto šolske zakonodaje, veljajoče v kraljevini Jugoslaviji: šolska zakonodaja, veljajoča v Ljubljanski pokrajini, primerjana z italijansko zakonodajo in s šolsko listino.

Čl. 5. — Pri občnem izpitu po členu 19. pravil z dne 30. septembra 1931 S. n. št. 35.449 bivše jugoslovanske vlade mora kandidat opraviti preizkušnjo iz italijanskega jezika namesto preizkušnje iz drugega modernega jezika po izbiri.

Čl. 6. — Naslednje skupine iz člena 27. v prednjem členu omenjenih pravil se spreminjajo takole: I. Za kandidate po § 73. zakona o srednjih šolah bivše jugoslovanske države: 1. skupina: slovenski jezik in književnost kot glavni, zgodovina Italije in predzgodovina Ljubljanske pokrajine ali nemški jezik in književnost ali francoski jezik in književnost kot stranski predmet; 2. skupina: zgodovina Italije in občna zgodovina kot glavni, slovenski jezik kot stranski predmet; 9. skupina: nemški jezik in književnost kot glavni, slovenski jezik kot stranski predmet. — II. Za kandidate po § 93. zakona o učiteljiščih bivše jugoslovanske države: 1. skupina: slovenski jezik in književnost kot glavni, zgodovina Italije in predzgodovina Ljubljanske pokrajine ali nemški jezik in književnost kot stranski predmet; 2. skupina: zgodovina Italije in predzgodovina Ljubljanske pokrajine kot glavni, zemljepis ali slovenski jezik kot stranski predmet.

Čl. 7. — Predsedniki komisij se pooblaščajo, da določijo po prošnji kandidatov dan za preizkušnje tudi v drugem, nego v pravilih določenem času ter ne glede na tamkaj določene roke, vendar pa se mora izpit opraviti do vštetega 15. oktobra 1944-XXII.

Čl. 8. Suplent ali začasni učitelj, ki bi se mogel javiti k usposobljenostnemu izpitu in bi se ne javil, ali bi izpita ne napravil do vštetega 15. oktobra 1944-XXII, se takoj odpusti.

Čl. 9. — Ta naredba, s katero se razveljavljajo vse druge, njej nasprotujoče ali z njo ne združljive določbe, stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino,

Ljubljana, 6. maja 1943-XXI.

Visoki komisar **Emilio Grazioli.**

Novi roman DK:

„Prišlo je deževje“

JE IZŠEL!

Gospodarstvo

Prijava tipizirane civilne obutve

Pokrajinski svet korporacij je izdal naslednjo okrožnico:

Vse tvrdke, ki proizvajajo, prodajajo na debelo in na drobno tipizirano civilno obutev, morajo predložiti naslednje prijave:

1.) Producenti: Vse proizvajalne tvrdke civilnih čevljev, bodisi zimskih, bodisi poletnih, morajo do 5. dne vsakega meseca prijaviti vse civilne čevlje ki so jih izdelale. Od prijavne dolžnosti so izvzeti samo čevlji za delavce iz usnja ali pa z lesenim podplatom, ki so bili izdelani od čevljarskih obratov v skladu z veljavnimi določili. V prvi prijavi, ki jo je treba predložiti do 10 maja 1943-XXI morajo biti označene vse količine čevljev, ki so bili izdelani v mesecu aprilu kakor tudi vse količine čevljev, ki so bili že prej izdelani, pa so ob času prijave še v posesti posameznih tvrdk.

2.) Grosisti: Ti so zavezani enaki dolžnosti, ki pa je omejena le na prvo prijavo zgolj zimskih tipiziranih čevljev, katera se mora predložiti v istem zgoraj označenem roku. Grosisti morajo to prijavo predložiti na posebnem obrazcu, ki je predviden za proizvajalne tvrdke. Prijavne obrazce bo dobavilo Združenje trgovcev za Ljubljansko pokrajino v Ljubljani.

3.) Detajlisti. Tvrdke, ki se bavijo s prodajo čevljev na drobno morajo prijaviti vse zimske tipizirane čevlje, ki jih imajo, na posebnih obrazcih, ki jih bo dalo tiskati in jih bo razdelilo Združenje trgovcev za Ljubljansko pokrajino v Ljubljani. Prijave je treba podati v dvojniku Pokrajinskemu svetu korporacij v Ljubljani, ki vrne en izvod potrjen prijavitelju.

Opozarjamo, da bo prodajalec, ki se ne bo ravnal po gornji odredbi, kaznovan v smislu naredbe z dne 26. januarja 1942-XX, št. 8.

Gospodarske vesti

= **Nacionalni fašistični zavod za socialno zavarovanje** objavlja v »Službenem listu«, da je glede na 50% zvišanje prispevkov za obvezno zavarovanje za onemoglost in starost, ki je stopilo v veljavo 1. aprila, izdal nove zavarovalne znamke in se stare znamke lahko zamenjajo le do 31. avgusta t. l., po tem roku pa bodo brez vrednosti. Zavodov urad v Ljubljani k temu pripominja, da se navedene določbe uporabljajo glede tvrdk in delavcev iz drugih pokrajin, katerih delovno razmerje je urejeno po zakonih Kraljevine.

= **Poziv inženirjem in geometrom.** Inženirski sindikat poziva vse inženirje in geometre, ki imajo pooblastilo za izvrševanje prakse ali takega pooblastila nimajo, tuzemce in inozemce, ki imajo svoje bivališče v Ljubljanski pokrajini, da se v smislu veljavnih zakonskih predpisov čim prej osebno javijo v tajništvu inženirskega sindikata, Beethovnova 2. Prijave odsotnih naj izvrše njih svojci. Od dolžnosti prijave so izvzeti samo tisti inženirji in geometri, ki so v državni ali samoupravni službi.

= **Iz zadružnega registra.** Pri Kreditni zadrugi združenih nameščencev v Ljubljani so bili izbrisani člani upravnega odbora Stane Rogač, inž. Ivan Burja, Rajko Globočnik in Anton Strojin, vpisani pa so bili člani upravnega odbora Julij Korun, Janez Erjavec, Emil Bejc in Dušan Rozman, vsi uradniki v Ljubljani. — Pri Kmetskem hranilnem in posojilnem domu, zadrugi z n. j. v Ljubljani, je bil izbrisan član upravnega odbora geom. Milan Mravlje, vpisan pa Anton Maček, posestnik in tesarski mojster v Spodnji Zadobrovi. — Pri Ljudski posojilnici, zadrugi z n. j. v Novem mestu, sta bila izbrisana dosedanja člana upravnega odbora Franc Gotlib in Franc Murn, vpisani pa so bili kot člani upravnega odbora Alojzij Brulc, posestnikov sin na Hrušici, Anton Bergant, župnik v Šmihelu, in Oskar Frankič, profesor v Novem mestu.

= **Občni zbor Ljubljanske borze.** V ponedeljek, 24. maja bo ob 16. uri XVIII. redni občni zbor Ljubljanske borze za blago in vrednote, in sicer v borznih prostorih v Trgovskem domu v Ljubljani. Poleg poročil so na občnem zboru volitve 6 članov borznega sveta, 5 članov finančnega odbora in 10 članov borznega razsodišča. Če bi bil občni zbor nesklepčen, bo drug občni zbor v ponedeljek, 31. t. m. ob istem času, ne glede na število zborovalcev.

= **Bilanca Mestne hranilnice v Novem mestu.** V »Službenem listu« objavlja Mestna hranilnica v Novem mestu svojo bilanco za leto 1942. Pri lastnih sredstvih v višini 854.000 lir, vlogah v višini 8.36 milijona lir ter tujih sredstvih na tekočih računih v višini 1.87 milijona lir je imela hranilnica 0.9 milijona lir gotovinskih sredstev, nadalje za 1.92 milijona lir takoj razpoložljivih sredstev pri denarnih zavodih in za 0.83 milijona lir terjatev pri denarnih zavodih pod zaščito. Menična posojila so znašala 0.4 milijona lir, posojila občini ustanoviteljici 1.30 milijona lir, posojila po tekočih računih 3.28 milijona lir in vrednostih papirjev 1.55 milijona lir.

= **Omejitev gradbene delavnosti v Nemčiji.** Ker je treba vse razpoložljive delovne sile in gradbeni material rezervirati za nujno potrebna gradbena dela v bombardiranih mestih, je generalni pooblaščenec za gradbeno gospodarstvo, državni minister Speer izdal naredbo, po kateri je za vsa gradbena dela v vrednosti preko 500 mark (doslej 5000 mark) potrebno posebno dovoljenje, tudi če ni predpisano gradbeno policijsko dovoljenje. Od gradbene prepovedi so torej izvzeta le taka gradbena vzdrževalna in obnovitvena dela, katerih stroški ne presegajo 500 mark. Novi predpisi stopijo v veljavo 1. junija. Že pričeta dela, ki do tedaj ne bodo končana, se bodo smela končati le s posebnim dovoljenjem.

= **Nova industrijska podjetja na Hrvatskem.** Po pravkar objavljenih podatkih je bilo po ustanovitvi Nezavisne Države Hrvatske do sredi julija 1942 ustanovljenih 47 novih pomembnih industrijskih podjetij. Največ teh podjetij pripada živilski stroki. V tej stroki je bilo namreč ustanovljenih 15 novih podjetij z investirano glavnico 25.5 milijona kun.

= **Pred dobro jetino na Hrvatskem in v Rumuniji.** Po podatkih iz posameznih področij Hrvatske je računati letos z boljšo letino kakor je bila lani. V mnogih predelih je letos obdelana površina za 20 do 30% večja v primeri z lani obdelano površino. — Tudi v Rumuniji se je letos obdelana površina v primeri z lanskim letom povečala, zlasti površina posejana s koruzo, ki je narasla na 2.3 milijona hektarjev. Povečanje je pričakovati tudi pri proizvodnji oljnih rastlin, krompirja in stročnic. Znatni uspehi so bili doseženi tudi v Besarabiji, kjer je bilo s pšenico posejana za 40% večja površina kakor je bila predvidena.

= **Rastoči švicarski izdatki za vzdrževanje mobilnega stanja.** Švicarskemu zveznemu svetu je bil predložen računski zaključek zveznih financ za leto 1942, ki izkazuje po rednem proračunu deficit 93 milijonov frankov, po izrednem proračunu pa deficit skoraj 700 milijonov frankov (prejšnje leto 843). Zmanjšanje deficita v preteklem letu je pripisati okolnosti, da so posebne vojne davščine za kritje izdatkov prinesle povečan donos 420 milijonov frankov, medtem ko so izdatki za deželno obrambo, ki tvorijo izredni proračun, narasli na 1110 milijonov frankov. Do konca l. 1942 so dosegli švicarski izdatki za vzdrževanje mobilnega stanja 4.16 milijarde frankov. Za tekoče leto pa je predviden povečan znesek 1.48 milijarde frankov, ker je treba sedaj za anuitete vojnih posojil rezervirati na leto 350 milijonov frankov. Zvezni svet je priporočil, da bi kantoni v večji meri finančno prispevali za vzdrževanje mobilnega stanja s posebnim ozirom na okolnost, da so zvezni dolgovi dosegli že 4440 milijonov frankov medtem ko se je finančni položaj kantonov izboljšal.

= **Ameriški gospodarski interesi v Iraku.** Nedavno smo na tem mestu objavili zanimive podatke o prodiranju ameriškega kapitala v Iraku s posebnim ozirom na rastoč vpliv tega kapitala v iraški petrolejski industriji. Največja iraška petrolejska družba Irak Petroleum Company, ki izkorišča ležišča nafte v področju Mosula, je bila ob izbruhu sedanje vojne docela pod angleško kontrolo. Skoro ¼ delnic (23,75%) je bila v rokah družbe Anglo Iranean Oil Co, enak delež pa je imela angleško-nizozemska skupina Shell (Royal Dutch). Imenovana družba Anglo Iranean Oil Co pa je svojo udeležbo lani prodala ameriški družbi Standard Oil Co of California, medtem ko ima ameriška družba Standard Oil Co of New Yersey že iz predvojne dobe enako udeležbo 23.75%. Sedaj poročajo, da je družba Standard Oil of California odkupila tudi enak paket delnic (23.75%) družbe Iraq Petroleum Co., ki je bil doslej v posesti angleško-nizozemske družbe Royal Dutch. Tako je prišla iraška petrolejska družba pretežno v last ameriškega kapitala. V tej zvezi nadalje poročajo, da je iraška petrolejska družba skupaj z nekaterimi poddružbami ustavila nadaljnje vrtanje sond, ki se bo znova pričelo šele dve leti po končani vojni. S tem se bo proizvodnja nafte postopno zmanjšala. Ker pa so iraške državne finance v znatni meri odvisne od dohodkov, ki jih plačujejo petrolejske družbe od tekoče proizvodnje, bo iraška petrolejska družba dala iraški vladi posojilo v višini 1 in pol milijona funtov, ki se bo krilo iz poznejših pristojbin za črpanje nafte. V iraškem parlamentu so se tej pogodbi upirali, ker bo Irak tako prišel v popolno odvisnost ameriškega finančnega kapitala, končno pa je moral parlament pogodbo vendar odobriti.

Mirku Rothu v spomin

V starosti 28 let je v Nemčiji umrl za pljučnico gradbeni tehnik g. Mirko **Roth**, doma iz Ljubljane—Šiške. Pred predlanskim prevratom je živel v Mariboru, kjer si je tudi ustvaril prijetno družinsko ognjišče. Nato je bil pozvan v službo v Nemčiji, saj je bil na glasu odličnega gradbenega tehnika. Žal pa je zavratna bolezen ugrabila to dragoceno življenje. Izpod peresa njegovega zvestega prijatelja Rada, ki živi v Ljubljani, smo prejeli naslednje spominske vrstice:

Že kot gimnazijca sva bila nerazdružna, nešteto norčavosti sva uganila na poti iz Vrtače v Šiško skozi lepi tivolski gozd. In ko je končalo najino šolsko tovarištvo, sva spet bila vedno neločljiva. Kadar nisva bila skupaj, sva bila oba kar nesrečna. Potem ko je Mirko odšel v Maribor, sem šele prav spoznal izgubo. Kako otroška radostna sva bila, kadar je prišel v Ljubljano ali pa sem ga po mesecih ali letih jaz obiskal v Mariboru. Poslej ne bova več modrovala z besedami, molk leži na njegovih ustnah in oznanja minljivost. Toda vez duha ostane večna. Časten spomin nepozabnemu Mirku, iskreno sožalje zakonski družici z dvema otrokoma ter staršem in bratu, ki so neutolažljivi!

Izkopavanje poljskih žrtev boljševiškega pokola v gozdiču pri Katynu

Letos sredi aprila so nemške oblasti na Poljskem, opozorjene od domačinov, odkrile v gozdiču pri Katynu trupla okoli 12.000 poljskih oficirjev in drugih poljskih ujetnikov, ki so jih boljševiki l. 1940 »likvidirali« s streli v tilnik, zakopali in nato zasadili ves prostor z mladim drevjem, da bi zakrili sleherno sled za svojim barbarskim dejanjem. Odkritje je bilo za ves svet senzacija, čeprav ni nikogar, ki bi si o boljševiških metodah »likvidiranja« in »čiščenja« ne bil že leta nazaj na jasnem. Katynsko odkritje pa je pomenilo obenem odkritje strašne tragedije Poljakov, ki so prišli pod boljševike, ko je Sovjetska zveza l. 1939 zasedla vzhodni del bivše poljske republike. Posledica odkritja je bil spor med sovjetsko in tako zvano poljsko vlado v Londonu, ki še vedno ni poravnan, čeprav se anglosaški voditelji, ki jih je to odkritje spravilo v veliko zadrego, na vse načine trudijo, kako bi ga poravnali. Ker so z boljševiškimi krvniki že preveč povezani, bo seveda račun morebitne poravnave, ako bo do nje sploh prišlo, zopet plačala — Poljska, ki je zagrešila samo to »napako«, da je po svojih imenskih predstavnikih v Londonu zahtevala preiskavo... V tem je nov dokaz brezvestnosti anglosaških »zaveznikov«, ki so pripravljeni žrtvovati tudi vso Evropo svojemu boljševiškemu zavezniku, samo da bi si zagotovili njegovo prijateljstvo, ki jim je tako potrebno. Evropa pa ve, kaj bi jo čakalo v primeru zmage te koalicije; usoda poljskih vojakov je samo majhen izrezek iz peklenskih načrtov vzhodnih barbarov proti evropski civilizaciji.

KULTURNI PREGLED

Prišlo je deževje

Izšel je drugi del romana Louisa Bromfielda **»Prišlo je deževje«** (prevod Mire Pucove, izdala »Dobra knjiga«, 304 str.). Tako je zaključen roman, ki bo slovenskemu bralcu približal sodobno Indijo, kakor že prej prevod romana Rabindranatha Tagorea »Dom in svet« in Kiplingovega »Kima«. Če je prvi, stvaritev bengalskega pesnika, poetična izpoved avtentičnega Indijca in drugi po pretirani sodbi Claude Farrèra »največja knjiga, kar jih je bilo spisanih na našem planetu v katerem koli jeziku v času od 1800—1900«, je Bromfieldov roman predvsem roman, epična stvaritev brez globoke notranje problematike. A to ne pomeni, da bi bil brez problemov, se pravi, da bi se v njem docela neodgovorno razmahovala tvorna domišlija in nam slikala indijsko življenje ne glede na njegovo stvarno stanje in dejanske silnice indijskih socialnih in kulturnih razmer. O tem je bila beseda že v poročilu o prvem delu slovenskega prevoda, vendar je prav, da se to poudari tudi sedaj. Bromfield ni spisal tako zvanega romana s tezo. Spoznavalna vsebina njegovega obsežnega romana je položena v dogajanje, ki v časovnem odseku približno enega tedna temeljito spremeni socialne in življenjske razmere v indijskem Rančipurju ter s tem osvetli njih vnanje in notranje pogoje, obenem pa zmelje celo vrsto človeških usod in prečisti več zanimivih duš. Samo nekaj dni, poteče od začetka do konca romana, in vendar koliko sprememb! Morda smo prav danes posebno dovzetni za tako dinamiko dogajanja. Kdo drug bi potreboval za razsežni oris indijskega življenja, za prikaz dviganja in padanja napredka, sprememb nravi in tiste evolucije, ki je posebno važen problem tako zapletenih dežel kakor je Indija, vsaj okvir generacijskega romana. Bromfield se je domislil, da nam pokaže nekatere bistvene značilnosti življenja v Indiji v okviru dobrega tedna; s svojo naravnost monumentalno epično freske pa je mogel zajeti toliko življenja samo zato, ker je postala živčno središče vsega prikazanega življenja ogromna katastrofa, ki zadene Rančipur. To spremembo predstavlja z neko, skoraj že simbolno značilnostjo glavni junak romana Ransome. Kakšna daljava je nastala v njegovi notranjosti med tistim stanjem duše, ko je na prvih straneh romana neskrbno pil svoj alkohol in opazoval sončni zahod in ko dobrih teden dni pozneje, ob koncu romana, zopet sedi ob sončnem zatonu na verandi svoje rančipurske hiše in ves izčrpan od naporov zadnjih dni, a notranje prečiščen in prerojen, pričakuje svojo Ferno!

V prvi knjigi Bromfieldovega romana smo videli rančipursko mesto in njegove ljudi, v kolikor smo se z njimi seznanili, v pričakovanju dežja in nato v nastopu silnih tropskih nalivov, ki povzroče povodenj in sprožijo vrsto usodnih nesreč. Druga knjiga se začenja s tretjim delom, ko se Lady Hastonova in njen stari prijatelj, včerajšnji trenutni ljubimec Ransome preko banyanovih in figovih dreves razgledujeta z galerije drugega nadstropja Banardžijeve hiše po popravljenem mestu. Iz umazanega vodovja, ki se vali spodaj in odnaša s seboj toliko človeške revščine in umazanije, preži smrt. Potres je razmajal in porušil mesto, ki ga je že prej razdejala voda. In medtem ko teh dvoje Evropcev, ki sta se po naključju srečala v Indiji, opazuje z balkona nevarno razmajane hiše podobo razdejanja, strahotno delo neuravnovešene indijske narave, se v njunih dušah razvija zanimiv konflikt med čustvi in voljo, med telesom in duhom: večni dvogovor v napetem in skrivnostnem molčanju, ki nastopa pred usodnimi preobrati in odločitvami. Tedaj se pojavi s čolnom Fern, mlado, energično dekle iz misionarjeve hiše, tista Fern, ki bo kmalu stopila v Ransomeovo življenje kot nositeljica čistega ognja velike, prav kakor katastrofa presnavljajoče ljubezni. In sedaj si slede zapovrstjo dogodki in spremembe, prikazni s kar presenetljivo hitrostjo, ki nas spominja vpliva filmske tehnike na epiko naših dni; v njihovih tako pogostih in različnih menah spoznavamo ne le obseg in vsebino rančipurske katastrofe, marveč tudi viharje v človeških dušah, preobrate v življenjskih usodah, veličino in majhnost človeka v času pretresljivih nesreč.

Za povodnijo pride potres, za potresom požari, nato kolera, tifus in druge bolezni; so to dnevi strahu, groze in smrti. Bromfield jih opisuje živahno in preprosto, brez večjega patosa in izrednih izraznih domislekov. Čutimo, kaj pomeni, če se je »vsa slavljena moderna civilizacija razblinila čez noč, kakor da je nikoli ni bilo« in če prodre skozi tančico rančipurskega napredka in maharadžijskega razsvetljenstva tista prastara, uničujoča, skrivnostna sila indijske narave, pred katero je človek s teh tal drhtel že v Upanišadah, ko še ni bilo mogočnih jezov, električnega toka in velikih drugih pripomočkov sodobnega človeka. Težko bi bilo stisniti v teh nekaj vrstic ves razpet dogodkov. Sredi tolike groze je morda malce presenetljivo to, kar se zgodi med Fernovo in Ransomeom v Banardžijevi hiši. A tudi v času razdejanja in na videz neskončne človeške mizerije je še vedno kaj časa in prostora za taka človeška čustva za nenadni izbruh čutnosti, prav kakor za občutke strahu ali za nravno veličino junaštva, požrtvovalnosti in odpovedi. Kdo bi mogel med osebami tega romana pozabiti tetko Phoebo, ki kaže sredi tolike nesreče vzlic visokim letom modro življenjsko ravnotežje in deli na vse strani z darežljivo roko usluge in nravno pomoč? Kako živo je opisana duševnost stare učiteljice gospodične Hodgeve, ki jo nesreča spravi ob pamet, ali junaška vztrajnost Škotke Mac Daidove, ki vodi bolnišnico in doživlja med prizori trpljenja in smrti mučne plamene svoje nelzpolnjive ljubezni do prikupnega in nič manj hrabrega majorja-zdravnika, ki se zaljubi v lepo Lady prav tedaj, ko se njena duša izčisti v požrtvovalnosti in v spoznanju višjega smisla življenja, medtem ko telo podleže tifusu. Ali pa vzemimo zgodbo Rusinje Marije Lišinske in njenega ljubimca, Švicarja Harryja Bauerja! Dalje se spomnimo opisa maharadževe smrti in začetka samovlade tiste maharanije, ki je sploh ena najzanimivejših oseb tega indijskega romana. Kakor vsi v tem mestu, doživlja tudi ona veliko spremembo. Na zunaj pomeni to majhno regresijo, vrnitev k nekaterim starim oblikam. Toda to je le zunanjost. V resnici je ta indijska dežela toliko napredovala, da tudi največja katastrofa ne more zatreti njenih prebujenih sil, težečih po obnovi in civilizacijskem napredku. Indijci raznih ras in ver, Evropci in Američani, vsi prečiščeni in vneti za veliko stvar nove Indije, se zbero okrog častitljive maharanije.

»Delali so zanjo in za Indijo. N'so spali, niso se pritoževali. Postavljali so se po robu bedi, nesnagi in nevarnosti, ki je bila hujša od nevarnosti v bitki. Zdelo se je nemogoče, da bi lahko uspeli, pa vendar je bila zmaga že na vidiku. Po njeni smrti bodo ti možje nadaljevali borbo. Spet bodo gradili šole, mostove, železnico in tudi veliki jez. Prodala bo vse svoje dragulje in dala denar državi, kajti misel, za katero sta se borila ona in pokojni maharadža, se je šele porodila iz krila indijskega časa. Ta misel pa bo rasla in črpala novih moči iz razsvetljenosti in vere takšnih mož, kakršni so tile tukaj. Indija, ogromna, okrutna, bogata Indija se je zganila in se prebuja« (str. 193).

Tu smo pri žgočem življenjskem jedru Bromfieldovega romana. Za to gre prav za prav, za tisto veliko notranje prebujenje Indije, h kateremu prispevajo ljudje raznih ras in ver. Budhisti, brahmani in mohamedanci, možje in žene višjih in nižjih kast rušijo v sebi in okrog sebe pregraje starodavnih predsodkov. Ljudje iz treh kontinentov se združujejo k delu, ki naj spremeni razvaline v stavbo novega, boljšega življenja. Katastrofa pregnete duše kakor testo in njen kvas jih dvigne kvišku. Za blaziranimi Evropci, ki so jih naključja zanesla v Indijo, ostajajo grobovi ali pa novi ljudje, ki so se očistili v trpljenju in spoznanju. Tako kakor modra maharani, spoznavajo tudi ti zapadnjaki z indijskih perspektiv »evropski pohlep, njeno nepristnost, njen tragični materializem, njeno obupno hlastanje po sleherni, tudi najmanjši nadi, njeno surovost in degeneracijo.« Spoznavajo, da možje kakor je lord Haston, uničujejo Evropo. »Rešiti Evropo je strašnejše delo, kakor združiti v skupnem ponosu in skupni časti ubogo razkosano Indijo. Kajti Evropa je izmučena, Vzhod pa je osvežen in krepost prebuja iz dolgega sna«.

Tako je Američan Louis Bromfield doživel v pestrih kontrastih indijskega sveta prastaro nasprotje med Vzhodom in Zapadom. Čeprav ni posvetil svojega spisa osvetlitvi tega problema, marveč je problem samo naznačil v razpletu življenjskega dogajanja, občutimo tudi pred njegovim delom značaj in pomen vekovitega konflikta. Za Indijo vidi pisatelj rešitev v aktivnosti, v združevanju tradicionalnih vrednot in evropskega znanja. Ljudje raznih ras in preteklosti se lahko zberejo k istemu delu skupne obnove in napredka.

Roman Louisa Bromfielda **»Prišlo je deževje«**, ki smo ga dobili v gladko tekočem prevodu pisateljice Mire Pucove, bo **potemtakem zadovoljil tiste, ki iščejo v čtivu vnanje napetosti dogajanja, pa tudi one, katerim gre bolj za notranjo analizo čustev, strasti in duhovnega življenja.**

Kronika

* **Smrt vitezov železnega križa.** Višji narednik Rudolf Müller, vodja letala v lovskem krdelu, se ni vrnil s poleta nad sovražnikom. Rudolf Müller je bil z blizu sto letalskimi zmagami najuspešnejši letalec-lovec na fronti ob Ledenem morju. Odlikovan je bil z viteškim križcem reda železnega križa. Nadalje je padel na vzhodni fronti nadporočnik v oklopnem polku Fritz Jakoby z Dunaja.

* **Visoko papeževo odlikovanje bivšega poslanika Guariglie.** Sveti oče papež je odlikoval z velikim križcem Eksc. Guariglio, bivšega poslanika Italije pri sveti stolici. Z istim redom je bil odlikovan tudi član italijanskega senata, grof Aldo Rossini.

* **Odlikovanje junaške matere.** S srebrno kolajno za civilne zasluge je bila te dni odlikovana Palma Unfer iz Mentila pri Genovi. Imenovana je ugledala svojega otroka na železniškem tiru, po katerem se je približevala lokomotiva. Da bi rešila otroka, je planila na tračnice in potegnila malčka vstran. Pri tem pa ni mogla rešiti sebe, kajti dirjajoča lokomotiva jo je podrla in povozila do smrti. Junaška mati je zapustila moža in 5 sinčkov najnežnejših let.

* **Smrt španskega pianista Vinasa.** Na barcelonski kliniki je umrl 70letni španski pianist Rihard Vinas, ki je bil kot klavirski virtuoz znan tudi izven mej svoje domovine.

* **Prepovedana prodaja netipiziranih klobukov.** Ministrstvo za korporacije je izdalo naredbo, ki pravi, da je prepovedana prodaja netipiziranh moških klobukov. Prodajati se smejo samo klobuki tipizirane vrste, katerim so uradno določene cene po kategorijah.

* **Poroka vojnega slepca.** V škofovski kapeli v Fiume je bila te dni poroka vojnega slepca dr. Renata Buliana, tajnika carinarskega GUF-a, z vseučiliško slušateljico Algio Scarpo. Ženin je imel za pričo carnarskega prefekta, za nevesto pa je bil nazvoč zvezni tajnik mesta Fiume Gallarini. Poročni obred je izvršil škof mons. Camozzo.

* **Zaključek operne sezone v Rimu.** Kraljeva opera v Rimu je zaključila svojo letošnjo sezono z vprizoritvijo Verdijevega Falstaffa. Dirigiral je Julio Serafin, naslovno vlogo pa je pel Marjano Stabile.

* **»Striček Vanja« v gledališču GUF-a.** V sredo 5. maja je na sporedu gledališča Casalini v Triestu Čehovljeva drama »Striček Vanja«. Vloge v tej drami bodo igrali vseučiliščniki.

* **Smrt v Cataniji.** Italijanski listi poročajo, da je umrl pri izvrševanju svoje dolžnosti dne 26. aprila v Cataniji 32letni Velimir Sancin, uradnik tvrdke Hanusbrandt v Triestu.

* **Človekoljubno dejanje.** V Lachiappi blizu Spezie je minister za javna dela Zenone Benini o priliki svojega obiska v tem kraju pohčeril deklico neke matere, ki ima šest sinov ter ji je bila pri sovražnem napadu razdejana hiša. Deklica se piše Lilijana Ridondinelli ter je stara 10 let.

* **Tat je sežgal sliko Leonarda da Vincija.** Iz Pariza poročajo, da je bil od francoskega sodišča obsojen na 5 let ječe tat, ki je v neki graščini ukradel večjo število umetniških slik ter jih potem vrgel v ogenj. Med uničenimi umetninami je bila tudi slika »San Giovanni«, delo Leonarda da Vincija.

* **Tri smrtne obsodbe v Liegu.** Vojaško sodišče v Bruslju je obsodilo na smrt 23 letnega brezposelnega delavca Andreja Bertulota, brezposelnega tehnika Mauricea Raskina, starega 37 let, ter 18letnega dijaka Arnauda Freiteurja. Vsi trije so bili spoznani za krive umora novinarja Fosnyja, urednika lista »Soir« ter novinarja Paula Colina, ravnatelja lista »Noveau Journal«. Obtožnica pravi vrhu tega, da so nameravali umoriti tudi polkovnika Coppenollea, ravnatelja belgijske policije v Bruslju.

* **Žrtev vožnje z motociklom.** V triestski bolnišnici je umrla babica Ana Giacuza iz Parenza. Peljala se je s svojim možem na motociklu k neki porodnici. Med vožnjo je priganjala svojega moža k največji dirki. In tako se je zgodilo, da je vznemirjeni motociklist zadel v neko obcestno drevo, pri čemer sta mož in žena odletela s kolesa. Žena je bila pri tem hudo ranjena, mož pa je dobil lažje poškodbe.

* **Slabost ga je obšla na dirigentskem odru.** V rimskem Adrianu je bil te dni najavljen koncert s kapelnikom Ferraro pri dirigentskem pultu. Zbralo se je mnogo občinstva in dirigent Ferrara je stopil na oder ter začel dirigirati Webrovo simfonijo »Krotilec duhov«. Kot druga točka je bila na sporedu Brahmsova »Simfonija štev. 1«. Ferrara je stopil na oder in začel dirigirati, nenadoma pa mu je postalo slabo, tako da je moral oditi z odra. Po nasvetu zdravnikov ni mogel dirigirati koncerta do kraja, obiskovalci pa so se morali raziti, ne da bi slišali program do konca.

* **Z obljubo zakona je izvabil denar.** Predkaznovani delavec Viktor Pap se je moral nedavno zagovarjati pred budimpeštanskim kozenski msodiščem zaradi goljufije, s katero je oškodoval blagajničarko neke budimpeštanske kavarne. Pap je videl blagajničarko, ko je slučajno prišel v kavarno ter ji je začel dvoriti in ji prav kmalu ponudil zakon. Ženin in nevesta sta se nato sestala v neki slaščičarni, kjer sta se dogovorila o vseh podrobnostih za poroko. Pri tem je Pap omenil svoji nevesti, da je že našel njuno bodoče stanovanje, za katerega pa mora plačati 1200 pengov. Dekle je tej vabi nasedlo in je Papu prineslo naslednji dan zaželjeno vsoto denarja. Nato se je Pap opravičil, da gre plačat stanovanje. Nevesta pa je zaman čakala, da bi se ženin vrnil. Ko ga le ni bilo od nikoder, je ovadila nepoštenjaka policiji.

* **Velik ogenj v rumunskih Karpatih.** Od velikonočnih praznikov dalje divja v jugovzhodnih Karpatih v okraju Valcea velik gozdni požar. Gasilci si prizadevajo, da bi ogenj zadušili, doslej pa se jim to še ni posrečilo.

* **Porod v točilnici piva.** 33 letna Giuseppina Zanardo, ki ima moža v vojaški službi, se je napotila te dni v spremstvu svoje svakinje v beneško porodnišnico. Na poti so jo popadle porodne bolečine ter se je zatekla v bližnjo točilnico piva. Tam je povila svojega petega sina. Zanardovo so odpeljali z rešcvalnim vozom v bolnišnico.

* **Tat streljal na duhovnika.** Don Camillo Galbiati, kurat iz Ranica pri Bergamu, se je te dni ponoči vračal domov, na poti pa je bil od neznanca napaden s puško ter obstreljen. Storilca niso še izsledili, Don Calbiati pa je moral iskati zdravniške pomoči v bolnišnici.

* **Neprijeten doživljaj novoporočenega para v Benetkah.** Iz Bologne, kjer sta se pred nekaj dnevi poročila, sta prispela v Benetke na poročno potovanje Elza in Walter Lusbini. Najela sta gondolo, da bi napravila izlet po beneških lagunah. Ko sta se peljala skozi neki kanal, pa sta bila iznenadena po nenavadnem prizoru. Skozi okno hiše, mimo katere sta se pravkar peljala, so prileteli krožniki, pribor in ostanki nekakšne večerje. Pozneje so dognali, da je bil to epilog kulinaričnega prepira, katerega je imel nek mož s svojo zakonsko polovico zaradi slabe večerje. Novoporočenca sta seveda nastopila pri oblasti, ker jima je vročekrvni prepirljivec pokvaril obleko, ter zahtevata odškodnino.

* **Smrtna nesreča.** V pristanišču Duce D'Aosta v Triestu se je primerila te dni železničarju Vladimiru Colsaniju smrtna nesreča. 41 letni mož je padel pod kolesa tovornega vlaka, ki so ga sestavljali v bližnji imenovanega skladišča. Colsani je bil na mestu mrtev.

IZ LJUBLJANE

u— **Novi grobovi.** Po hudem trpljenju je preminila soproga univ. profesorja ga. **Emilija Webrova.** Za njo žalujejo soprog, dve hčerki, sin in drugo sorodstvo. K večnemu počitku so blago mater položili v ponedeljek na pokopališču pri Sv. Križu. — V 72. letu starosti je umrla gospa **Antonija Debevčeva,** po rodu Kocmurjeva. Zapušča soproga, dva sinova in hčerko. Blago ženo so pokopali v nedeljo na farnem pokopališču na Igu. — Umrla je vdova po nadučitelju ga. **Amalija Šilcova,** po rodu Božičeva. Pogreb je bil v ponedeljek popoldne z žal na pokopališče k Sv. Križu. — V Sarajevu je preminil po kratki in težki bolezni višji tehnični svetnik **g. inž. Emil Ličar.** Na zadnji poti so rajnkega spremili 13. aprila. — Pokojnim bomo ohranili blag spomin, njihovim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje!

u— **Zadnja pot mlade matere.** V nedeljo popoldne so položili k večnemu počitku na viškem pokopališču go. **Zoro Košeninovo,** ki je svoje mlado življenje položila na oltar materinstva. Pokojnica je ležala doma na mrtvaškem odru, kamor so prihajale množice, da se poslove od nje. Krasni venci, ki so jih mladi mamici poklonili mož in sorodniki ter znanci, so pričali, kako priljubljena je bila pokojna gospa Zora. Že mnogo pred pogrebom se je zbrala pred hišo žalosti v Rožni dolini velika množica, da spremi pokojno na njeni zadnji poti. Pred hišo so po molitvah viške duhovščine zapeli pevci žalostinko, nakar se je razvil dolg žalni sprevod proti viškemu pokopališču. V žalnem sprevodu so nosili krasne vence. Za vozom z duhovščino in vozom s krsto so šli globoko užaloščeni mož Slavko in številni sorodniki, potem pa nepregledna vrsta ženstva in moževih prijateljev in znancev. Na viškem pokopališču so po opravljenih molitvah v cerkvi prenesli krsto do svežega groba, kjer so pevci še zadnjič zapeli v slovo v srce segajočo žalostinko, potem pa so grude zasule prerani grob mlade matere.

u— **Novo deževje.** Nedeljsko jutro je bilo oblačno, sicer pa ne prehladno. V teku dopoldneva in v poznih popoldanskih urah je celo sonce posijalo. V noči od nedelje na ponedeljek pa je spet močno deževalo. Ljubljanica s pritoki je že znatno narasla. Kljub dežju se ozračje še ni preveč ohladilo. V nedeljo čez dan smo imeli 17 stop. C, v ponedeljskem jutru pa 6.4 stop. C. Barometer se je polagoma povzpel na 769 mm in nam torej obeta izboljšanje vremena, česar vsi želimo. Vendar je bilo ponedeljsko dopoldne še vedno oblačno.

u— **V počastitev spomina** blagopokojne gospe Zore Košeninove je daroval g. ravnatelj Pavle Dereani 200 lir za mestne reveže. Prisrčna hvala v imenu obdarovanih!

u— **Namesto venca** na grob ge. Zore Košenina darujejo ročbine Briščik in Zrnec za revno družino z več otroki 150 lir.

u— **Ravnateljstvo I. ženske realne gimnazije v Ljubljani** (Ambrožev trg 8 — Lichtenthurnov zavod) poziva vse kandidatinje, ki nameravajo na tem zavodu polagati privatne izpite, da se nemudoma zglase v pisarni ravnateljstva.

u— **Vodstva na Vavpotičevi razstavi.** Kljub splošni želji, da bi bila Vavpotičeva razstava podaljšana, Nar. galerija prireditve podaljšati ne more, ker je pavljon oddan drugim razstavljalcem. Da pa zadostimo vprašanjem po vodstvih, sporočamo, da bosta še dve vodstvi in sicer v torek in v sredo ob pet h popoldne; v sredo bo razstava zaključena.

u— **Večer opernih arij** bo v sredo 12. t. m. ob 19.30 v frančiškanski dvorani. Nastopila bosta tenorist Tibor Egressy in Ada Auerspergova. Vstopnice za koncert, na katerem bodo izvajana dela Verdija, Puccinija, Donizettija, Cilea, Wagnerja in Bizeta (med drugim tudi duet iz »Butterfly« in »Boheme«), so že naprodaj pri Šiligoj v Frančiškanski ulici 1.

u— **Ravnateljstvo Glasbene Matice** pripravlja tri javne produkcije svojih gojencev, in sicer bo prva v petek 14. t. m. ob 18. v mali filharmonični dvorani. Ta produkcija bo v proslavo materinskega dne. Naslednja produkcija bo potem v nedeljo 16. t. m. ob ¾ na 10. v veliki filharmonični dvorani. Sporedi te produkcije bo po večini prevzel Jerajev šolski orkester in bo krat v sestavi salonskega orkestra. Eno točko sporeda pa bo odigrala absolventka šole Glasbene Matice ga. Bonzak Majda. Tretja produkcija bo potem v sredo 19. t. m. ob 18. v mali filharmonični dvorani. Ker so te produkcije sklepne za letošnje šolsko leto, še prav posebno opozarjamo starše in prijatelje mladine na to. Podrobni spored bo na razpolago od torka dalje v knjigarni Glasbene Matice.

u— **Bogato se Vam povrne izdatek,** ako si nabavite Sičevo **Knjigovodstvo.** Knjiga je primerna za obiskovalce tečajev, zlasti pa za samouke. Mladina naj ne zamudi prilike, da se nauči knjigovodstva, ki ga danes zahteva sleherni poklic. Knjigo dobite v knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani.

u— **Spored XIV. simfoničnega koncerta** letošnje sezone, ki bo v ponedeljek 17. t. m. točno ob pol 7. zvečer v veliki unionski dvorani, bo naslednji: 1) Mancinelli: Beg zaljubljencev iz Chioggie, iz suite »Beneški prizori«; 2) Rahmaninov: Koncert za klavir in orkester v c-molu. Solistka znamenita pianistka Rossana Orlandini-Botta; 3) Čajkovski: Patetična simfonija v h-molu. XIV. simfonični koncert bo izvajal simfonični orkester pod vodstvom dirigenta D. M. Šijanca. Predprodaja bo začela jutri zjutraj v knjigarni Glasbene Matice.

u— **Privatisti,** ki žele polagati izpit na trgovski akademiji ali dvorazredni trgovski šoli, morajo predložiti prošnje najkasneje do 15. maja 1943. Informacije dobe pri ravnateljstvih.

u— **Dijaki-nje 3. in 4. razr gimnazije ter 4. razr. meščanske šole,** prijavite se za posebne instrukcije v predmetih **za malo maturo!** Ločeni oddelki po šolah in razredih! Učni honorar nizek. Poučujejo profesorji, strokovnjaki. Pouk pričenja ta teden. Informacije in prijave dnevno dop. od 9.—12. ure, pop. od 4.—6. ure: **Specialne strokovne instrukcije za gimnazije in meščanske šole, Mussolinijev (Kongresni) trg 2, II. nadstr.** Središče mesta!

u— **Zatirajmo molje.** Spomladi opazujemo številne molje, katerih zalego je treba pokončati. Prfotajoči molj je itak že napravil škodo in bo v nekaj dneh sam poginil. Vendar pa nam je vsak tak molj v opozorilo, da bolo bube moljev v omarah in drugih skrivališčih kmalu začele počenjati svoje pogubno delo. Nič ni razvoju in nemotenemu početju teh zabubljenih požrešnic bolj všeč kakor tema, toplota in mir. Oblačila, ki jih pogosto nosimo ,niso napadena od moljev, to ve vsaka gospodinja. Pač pa mora biti vsaka gospodinja pripravljena na bridka presenečenja, če stoji omara s trenutno nerabljeno obleko v kakem mračnem kotu. Kakšna so najbolj uspešna sredstva za zatiranje moljev? Mnogo jih je, toda med vsemi je najuspešnejše tole: nemir v oblačilni omari. Jajčeca moljev, ki so prilepljena na blago, se ne morejo razviti, če posamezna oblačila večkrat vzamemo iz omare, jih nosimo in krtačimo. Pri tem odpadejo s prostim očesom skoraj nezaznavna bela jajčeca. Vsekakor je zatorej važno, da oblačila krtačimo kolikor le mogoče na prostem (na balkonu), da jajčeca ne padejo na tla omare ali na preprogo ter se potem nemoteno razvijajo dalje. Prav učinkovito nam pomaga zatirati molje tudi toplo pomladno sonce. Nekdanja sodba, da je mraz boljši in da je treba oblačila pozimi izobesiti mrazu, da zarod moljev zmrzne, je zmotna. Jajčeca moljev ostanejo živa še pri 15 do 20 stopinjah mraza. Pač pa jih zanesljivo pokonča toplo sonce.

u— **Inštrukcije — Novi (Turjaški) trg 5. Priprava za razredne, privatne, nižje in višje tečajne ter završne izpite na srednjih in meščanskih šolah.** Posebna priprava za dijake 3. in 4. razredov srednjih in meščanskih šol se začne 17. maja. Honorar za vso pripravo zelo nizek. Vpisovanje dnevno od 8.—12. in od 14.—16.: Novi (Turjaški) trg št. 5-III. **Inštrukcije.**

Sedem bratov — sedem čebelarjev

Kadar obujam svoje čebelarske spomine — piše Stric Matic v najnovejši številki »Slovenskega čebelarja« — se v mislih kaj rad pomudim pri rojstni hiši znanih čebelarjev Babnikov v Zgornji Šiški pri Ljubljani, v kraju, kjer je bil rojen naš prvi pesnik Valentin Vodnik in še več drugih omembe vrednih mož.

Pri Smodinovih — tako se reče po domače pri omenjeni hiši — je v mojih mladih letih gospodaril in čebelaril mož, ki je bil na glasu zaradi svoje delavnosti, umnega kmetovanja in skrbnega gospodarjenja. Posebno veselje je imel s čebelami. Imel je lepo čebelarstvo, večinoma panje velike mere, tako imenovane pavlinovce, a tudi kranjičev ni zametaval. Družine so bile močne in lepo oskrbovane. Svoje sinove, sedem po številu, je že zgodaj začel uvajati v čebelarske posle. Nič jih ni bilo treba k temu vabiti ali prigovarjati, sami so silili k čebelam, posebno jeseni, ko so panje podirali... Očetu Smodinu se pa še sanjalo ni, da bodo z leti vsi njegovi moški potomci postali čebelarji, kar se je res zgodilo. Sedem bratov — sedem čebelarjev! Pa kakšnih čebelarjev! Ne samo po imenu, marveč v pravem pomenu besede. Da bi se pri koki hiši rodilo v enem rodu kar sedem čebelarjev, je gotovo velika redkost, ki pa je ne smemo pripisovati zgolj slučaju, marveč lahko vidimo v njej idealen dokaz, da je veselje do čebel pri marsikateri naši kmečki hiši tako rekoč že dedno, torej v krvi, in da človek take krvi postane prej ali slej čebelar, pa naj hoče ali noče...

Najstarejši izmed sedmih bratov čebelarjev Babnikov je Jakob, pošteni uslužbenec v pokoju v Šiški. Drugi je Fran, strojarski mojster na Vrhniki pri Kresnicah, podpredsednik SČD v Ljubljani, Valentin je podpredsednik SČD v jubljani, Valentin je gospodar na domu Smodinovih v Šiški, Jožef je posestnik v Dravljah, Anton je uradnik Gospodarske zveze v Ljubljani, sedmi pa je Alojzij, železniški uradnik v Ljubljani.

Vsi bratje čebelarijo v A. Ž. panjih. Nekateri med njimi — Jakob, Janko in Jože — imajo od 60 do 100 panjev, vse tako vzorno oskrbovane, da jih je veselje gledati. Čebele prav marljivo prevažajo v razne paše. Pri tem pomagajo drug drugemu in so tudi v tem pogledu lahko za zgled. Tudi v naši čebelarski organizaciji nekateri izmed njih vneto sodelujejo.

Ne kaže pa, da bi čebelarska dinastija Babnikov izumrla. Gospod Janko ima že sina, ki samostojno čebelari, njegov najmlajši pa se, če le more, suče okoli čebel. Vsem čebelarjem Babnikovega rodu želimo tudi v bodoče mnogo čebelarskih uspehov in čebelarskega veselja. To jim od srca želi posebno Stric Matic (pisec teh vrstic), ki je v mladih letih snedel marsikak hlebček kruha, ki ga je spekla rajna Smodinova mama — najboljšega, kar jih je kdaj v življenju okusil.

Iz operne kronike

Menim, da ni treba dostavljati nove hvale Smetanovi komični operi »Prodana nevesta«, ki smo jo veseli, kadar koli se po krajšem ali daljšem presledku zopet pojavi na deskah naše Opere. Tudi sedanjo uvrstitev tega ljubeznivo vedrega dela v tekoči abonement so z zadoščenjem pozdravili vsi resnični prijatelj dobre operne glasbe. »Prodano nevesto« smo zdaj dobili z nebistvenimi spremembami v režiji Cirila Debevca in pod muzikalnim vodstvom D. Žebreta. Zasedba je ostala prejšnja, le v vlogi Janka se je pokazal Drago Čuden. Vprašanje je, ali je iz razlogov višje umetniške ekonomije in pravilnega glasovnega razvoja tega mladega pevca prav in v redu, da se preizkuša v tolikih vlogah, ki ga lahko preobremenjujejo in povzroče vsaj začasno izčrpanost. Z druge strani pa je prikupna njegova zdrava ambicija, pevčeva potreba polnega uveljavljanja in dela. Po sedanjem stanju našega tenorskega vprašanja se ta osebna potreba krije s potrebo gledališkega vodstva, tako da je Čudnov Janko močno olajšal uvrstitev »Prodane neveste« v tekoči repertoar. Zaradi njega so bile izvršene na nekaterih mestih pevske okrajšave. Drago Čuden se je dobro uveljavil, čeprav kaže, da se mu vloga robustnega kmečkega Janka ne prilega preveč ne igralsko ne pevsko. Večja glasovna šibkost v prvem dejanju je bila morda le trenuten pojav, vendar pa tudi v nadaljnjih dveh dejanjih ni njegov glas vedno zmagoval orkestra. Vzlic vsemu pa se Čudnov Janko ugodno včlenja v celotno ravén predstave, ki ji daje močan pečat predvsem Ksenija Vidalijeva v naslovni vlogi. Omeniti je treba tudi E. Karlovčevo, ki na novo poje vlogo Mihove žene. Tej vlogi je dala Karlovčeva ne samo večjo igralsko učinkovitost, marveč tudi močnejšo pevsko izraznost, kar se je posebej občutilo v prilsubljenem sekstetu tretjega dejanja. Izmed ostalih sodelujočih sta se še odlikovala F. Lupša kot Kecal in S. Banovec kot Vašek, dve posebno izraziti vlogi, ki tvorita z Mařenko in Jankom nosilni četverokot vsega dejanja in pevskega uspeha »Prodane neveste«. Predstava je zopet zbudila živahno odobravanje občinstva. Naj v zvezi s tem omenim še vsebino 14. številke »Gledališkega lista«. Tu piše ravnatelj Vilko Ukmar o Smetanovi glasbi in njenem učinku v duhu čiste lepote, blažeče dobrote in skromne preprostosti. V posebnem članku je navedeno mnenje O. Bia o »Prodani nevesti«. Ciril Debevec nadaljuje s svojimi Opernimi zapiski. To pot razglablja načelno in splošno svojo staro bol: slovensko gledališko kritiko in prihaja do sklepov, o katerih bo ob priliki še besede v teh stolpcih.

V nedeljo je bila — takisto v razprodanem gledališču — predstava Čajkovskega opere »Evgenij Onjegin« v prejšnji zasedbi. Tu je naiboli stopila v ospredje Heybalova kot naša zatrdno neprekosljiva Tatjana, v vlogi Lenskega je zopet nastopil Sladoljev, čigar glas in igra pač ne izčrpujeta vse vsebinske partije, medtem ko je kratko, a pevsko značilno vlogo kneza Gremina pel z neubranljivo močnim učinkom in uspehom J. Betetto. Predstavo glasbeno prelepe opere je muzikalno vodil dirigent Štritof.

Pojasnilo g. Iva Beršča. Prejeli smo: Na svojo notico, ki je bila objavljena dne 7. t. m. pod »Zapiski«, moremo resnici na ljubo pojasniti, da se besede »... in celo kulturna institucija...« ne nanašajo ne na **Akademijo znanosti in umetnosti** in ne na **Narodno galerijo,** ker sta oba zavoda — po izjavi svojcev blagopokojnega g. Jakopiča — v polni meri storila svojo dolžnost. V Ljubljani, dne 9. majnika 1943. Ivo **Beršča.** — K tej izjavi naj pripominjamo še, da se je uredništvo informiralo o pripravah za pogreb Riharda Jakopiča in je izvedelo, da je zlasti predsednik Narodne galerije g. dr. Fran Windischer storil mnogo več kakor bi mu velevala funkcija predsednika zavoda, ki ima prav za nas muzejski značaj, in je s svojim vplivom izdatno pripomogel, da so se ugodno rešile nekatere, v trenutku Jakopičeve smrti pomembne zadeve.

Nova zgodovina italijanske umetnosti. Založnik De Agostini v Novari je izdal nedavno »Zgodovino italijanskega slikarstva«, v kateri več najboljpoklicanih kulturnih in umetnostnih zgodovinarjev prikazuje razvoj italijanskega slikarstva od etruških časov do naših dni. Med sodelavci tega skupnega dela so Perikle Ducati, Sergio Bastini in Luigi Coletti. Adolfo Venturi je zastopan z razpravo o Leonardu in njegovi šoli.

Simončičeva mladinska knjiga »Jurček«. Za veliko noč je izšla izvirna mladinska knjiga Maksa Simončiča **»Jurček«** (Mladinska založba, Ljubljana, z ilustracijami Ivana Pogačnika). V knjigo so združene tri povesti: »Jurček«, »Angelček s sinjimi očmi« in »Miklavžev večer«. Pisec, dolgoletni član našega Nar. gledališča, se uveljavlja s to knjigo kot prijeten mladinski pripovednik. Poglavitno povest »Jurček« je postavil najprej v zgodovinski okvir (Ljubljana v času, ko so igrali pred šentjakobsko cerkvijo pasijon) in jo nato razpredel v pravljico. Jurček krene z gosli na pot in prispe na Krim, kjer se sreča s krimskim možem, ki ga najame, da gode njegovim štirim sinovom — vetrom. Tako doživi razne dogodivščine in zaide napoled v Deveto deželo, kjer si pribori zmago v tekmi z vitezi in dobi princesko Vijolico. Pri tem se zaplete v mreže hudobnih ljudi, vendar vse srečno premaga ter postane kralj Devete dežele. — Druga povest je legendarnega značaja, tretja pa se dogaja md reveži v ljubljanski »Sibiriji« in se dotika s plemenito tendenco socialne bede; pripoveduje o poplačani poštenosti dobrega siromašnega dečka. Povesti so spisane živahno in utegnejo zajeti širši krog mladih čitateljev. Pogačnikove ilustracije obravnavajo s precej trdimi potezami posamezne prizore in osebe iz Simončičevih povesti.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Torek, 11. maja: Zaprto.
Sreda, 12. maja, ob 17.: **V času obiskanja.** Zaključena predstava za šolsko mladino.
Četrtek, 13. maja, ob 17.: **V času obiskanja.** Zaključena predstava za šolsko mladino.
Petek, 14. maja, ob 15.: **V času obiskanja.** Zaključena predstava za šolsko mladino.

*

Premiera D'Annunzijeve dramske pesnitve »Jorijeva hči« je iz tehničnih razlogov odpovedana. Datum premiere bo objavljen kasneje.

OPERA

Torek, 11. maja: Zaprto.
Sreda, 12. maja, ob 18.: **Madame Butterfly.** Red Sreda.
Četrtek, 13. maja, ob 18.: **Prodana nevesta.** Izven. Cene od 28 lir navzdol.

*

G. Puccini: »Madame Butterfly«. Opera v treh dejanjih. Osebe: Butterfly — Heybalova, Suzuki — Golobova, Kate — Stritarjeva, Pinkerton — Lipušček, Sharpless — Popov, Goro — Sladoljev, Yamadori — Dolničar, bonec — Lupša, komisar — Gregorin. Dirigent: D. Žebre; režiser: C. Debevec; zborovodja: E. Simoniti.

Iz Hrvatske

Nov orožniški zakon. Ker zakon o organizaciji orožništva iz leta 1929. ni več odgovarjal današnjim zahtevam, so na Hrvatskem izdali nov zakon, po katerem je orožništvo podrejeno obrambnemu ministrstvu, in je notranjemu ministru na razpolago samo za čuvanje miru in reda.

Hrvatska SS divizija. Graška »Tagespost« poroča, da bo na Hrvatskem ustanovljena domača SS divizija. Prijavilo se je že mnogo prostovoljcev.

Pri preiskavi katynskega umora so bili zastopani tudi Hrvati. Iz »Nove Hrvatske« povzemamo, da so v ponedeljek pred zastopniki inozemskega časopisja v Berlinu prečitali zapisnik o preiskavi v Katynu. Članistrokovnjaki odbora, ki je preiskoval zadevo, so bili iz Belgije, Bolgarije, Danske, Finske, Hrvatske, Italije, Nizozemske, Protektorata, Rumunije, Švice, Slovaške in Madžarske. Doslej je bilo izkopanih 982 trupel in so jih 70 odstotkov izmed njih identificirali.

Gostovanje zagrebške opere na Dunaju. Zdaj je končno določen spored gostovanja zagrebške opere na Dunaju v dne 11., 12. in 13. t. m. Prvi dan bodo uprizorili Zajčevo opero »Zrinjski«, drugi dan Lhotkov balet »Vrag na vasi«, tretji dan pa Gotovčevo opero »Ero z onega sveta«.

Monakovska filharmonija pride v Zagreb. Hrvatski listi poročajo, da pride v kratkem orkester monakovske filharmonije na gostovanje v Zagreb. Po dosedanjem sporedu pr spejo gostje iz Budimpešte v ponedeljek 10. t. m. in bodo istega večera priredili svoj koncert v gledališču. Dirigiral bo Oswald Kabasta. Na sporedu so Beethovnova Osma simfonija, Brucknerjeva četrta simfonija in Straussova simfonična pesem »Till Eulenspiegel«.

Zadovoljiv uspeh kmetijske razstave v Banjaluki. Poročali smo že, da je bila v Banjaluki hrvatsko-nemška kmetijska razstava. Obiskalo jo je okoli 12.000 oseb. Mnogo obiskovalcev je bilo tudi iz oddaljenejših krajev podeželja.

Razdeljevanje živilskih nakaznic. Pretekli ponedeljek so začeli v Zagrebu razdeljevati živilske nakaznice. Delo bo trajalo 45 dni in je zaposlenih pri tem 50 mestnih uradnikov.

Skrb za ranjence. Poročali smo že, da so bili hrvatski ranjenci v bolnišnicah deležni največje pozornosti, oblastev in civilnega prebivalstva. Tudi v Petrinji so za Veliko noč obdarili ranjence, ki leže v tamošnji bolnišnici. Prebivalstvo je mednje razdelilo velike količine kolačev in pirhov. — Tudi v Banjaluki so se društva in meščani spomnili ranjencev in jih za praznike obdarili. Nenavadna pažnja, ki jo vsepovsod izkazujejo junakom z bojišč, je med njimi pustila najgloblji vtis.

Milijon kun za otroke hrvatskih delavcev. Za praznik dela je Poglavnik izročil Hrvatski delavski zvezi milijon kun kot pomoč otrokom delavcev, ki so v času od 10. aprila 1941 do letos izgubili svoje življenje.

Kmetje za oborožene sile. V hrvatskih listih čitamo, da so v mnogih krajih v državi kmetje dali zapuščena zemljišča v obdelavo vojski. Na ta način je bilo obdelanih že okoli 500 jutrov zemlje. Kmetje dajo vojakom na razpolago tudi živino in kmetijsko orodje, da je delo hitreje izvršeno.

Hrvati na protituberkuloznem kongresu v Budimpešti. Od 28. aprila do 3. maja se je vršil v Budimpešti kongres mednarodne zveze za pobijanje jetike. Na kongresu je bil tudi hrvatski delegat univ. prof. dr. Vladimir Čepulić.

Obnovljen železniški most. Pretekli teden je bil odprt za promet veliki železniški most Lukač pod Bradino. Ravnateljstvo državnih železnic je popravilo tudi druge porušene mostove na progi Sarajevo—Mostar.

Iz Srbije

Gradnja visokih stavb v Srbiji prepovedana. Ministrski svet je izdal splošno prepoved za gradnjo visokih stavb. Izjeme od te prepovedi so državne in komunalne zgradbe, kakor tudi stavbe, ki imajo splošen interes. Nadalje so prepovedane popravila v višinj nad 15.000 din (v Beogradu nad 25.000 din). Popravila se lahko opravijo samo enkrat na leto. Za vsa dela je treba posebnega dovoljenja, razen za manjša popravila do 5000 din, oziroma za Beograd 10.000 din.

Osebni promet na progi Beograd—Pančevo je bil po poročilu beograjskega nemškega dnevnika dne 3. maja spet obnovljen.

General Nedić delavcem. Kot vodja srbske Delovne službe je general Nedić na državni praznik 1. maja imel govor na delavce, nameščence in delodajalce. Ministrski predsednik je med drugim dejal: Današnji dan obhajamo v znamenju socialne obnove in napredka srbske narodne skupnosti. Z vzajemnim delom vseh ustvarjajočih bomo končno dosegli trajno podlago za naše življenje.

Smrt štajerske rojakinje. Po daljšem težkem trpljenju je umrla na kliniki v Beogradu 18. aprila gospa Anica Berlič, gostilničarka in posestnica iz Ptuja. Pokojna gospa, ki je bila znana po svoji ljubeznivosti in neumorni delavnosti, je bila sestra gospoda dr. Štefana Sagadina, predsednika Državnega sveta v p. Zapušča moža in dva sinova. Časten in lep ji spomin, rodbini pa naše iskreno sožalje!

Prepovedano zvišanje najemnin. Komisarijat za cene in mezde je prepovedal vsako zvišanje najemnin. Za nova poslopja bo komisarijat višino najemnine sam določil.

Zelenjava v prosti prodaji. Ker je v zadnjem času začelo prihajati na beograjski trg vedno več zelenjave, je generalni pooblaščenec za gospodarstvo v načelu odobril prosto prodajo vse povrtnine. Določene so le temeljne cene, ki pa ne predstavljajo najvišje določenih cen. Beograjski župan je imenoval pooblaščenca, čigar naloga bo skrbeti, da bo trg vedno dobro založen z zelenjavo.

Ogromna večina oglaševalcev se obrača na „Jutrov" oglasni oddelek!

CORREGGIO

Anton Allegri (1494 do 1534), imenovan po svojem rojstnem kraju Correggio, izhaja iz ferarske slikarske šole, kakor Costa in Francia, v kateri pa se občuti Mantegna; toda njegov pravi učitelj je bil Francesco Bianchi Ferrari, modenski slikar, poln idealnosti in občutljivosti.

Correggijevi liki imajo neko posebno čutnost, ki jih napravlja medle v nekaki nasladni opojnosti in predstavljajo najizbranejši izraz miline, ki včasih preide v neko sladko prisiljenost. Je velik mojster barv, posebno kontrastov, postane nam naravnost muzikalen radi ljubkosti pokrajin. Njegove slike so v posebni originalni, pomanjševalni perspektivi, tako imenovane »scorci«.

Eno njegovih prvih umetniških del je tako imenovana »Zingarella«, pravi čudež sanjave lahkote, izražene v čudoviti igri mehkega kontrasta.

V letu 1518. je Correggio izvršil eno svojih najslavnejših del: poslikal je sobo prednice v samostanu sv. Pavla v Parmi; slike predstavljajo alegorijo človeškega življenja po neki novi domnevi. Razen skladnosti sestave in živahnosti barv, se opazi plemenita ljubkost in veselje angelčkov, nameščenih z lahkoto in z neprisiljenimi gibi. V leto 1519/20 spadata »Madonna del Latte«, ki je v Galeriji v Budimpešti, in »Madonna della Cesta«, ki je v Narodni galeriji v Londonu. To sta dve izmed najlepših Correggijevih del.

V letih 1520 do 1524 je bila izgotovljena ena največjih mojstrovin, okrasitev cerkve sv. Janeza Evangelista v Parmi. Najlepša je freska v kupoli, ki predstavlja v nebo odhajajočega Odrešenika, s skupino angelov in apostolov, zraven pa sv. Janeza, ki zavzet gleda prikazen. Smelost teh slik doseže višek, ko slikar naslika telesa v takih postavah, da jim dá hrepenenje gibanja. Osebe imajo izraz, poln čuvstva in miline, perspektiva pa je tako mojstrska, da se nam zdi, da se osebe dvigajo iz oboka v neizmeren prostor. Barve so intenzivne in njih prehod naredi čaroben vtis.

Toda s svojo sliko »Vnebovzetje Device«, ki jo je naslikal v kupolo parmske cerkve, je zapustil najkrasnejšo pričo svoje umetnosti — pravi čudež —, kakor jo je nazval Vasari.

Ko začnemo ogledovati to delo, občutimo prvi trenutek zmedenost in osuplost. Vidimo samo silovito gibanje, zmedo rok in nog, ki plavajo po zraku. Počasi se pričnemo zavedati, da stojimo pred delom genija, ki nikakor ni navaden ali enak drugim. Poostrimo pogled. Ogromna neurejena množica se odloči od velikih kotalečih se oblakov, se razživi in se spremeni v orjaške like, vrteče se v vrtincu, viseče v prostoru v vseh smereh in združene v najsmelejšem gibanju. Razločimo Devico, veličastno, sladko in slavnostno, ki se dviga proti Odrešeniku z odprtimi rokami in z glavo, pogled ima obrnjen navzgor. V obrazu je neka ljubka zmedenost, ki ima na sebi nekaj človeškega in božanskega. Vse to daje njenemu bitju goreči žar vneme in povišanja. Angeli jo obdajajo vsenaokrog, jo odnašajo v nebo kakor pijani veselja in jo obdajajo s slovesnim zborom hvalnic.

To je eno izmed najbolj izvirnih, najbolj dovršenih in najmočnejših del italijanske umetnosti, ne samo v času renesanse, marveč vseh dob.

Z Devico sv. Hijeronima je dosegel Correggio višek svoje popolnosti in se je na mah uvrstil med genije. Sestava tega izvirnega dela je zelo plemenita. Razgibana je linija glav in teles, ki se dobro odražajo od svetle pokrajine v ozadju in od zavese, ki je večji del vzdignjena in ki preprečuje preveč živ lom svetlobe. Vse to poudarja veliko mojstrsko zmožnost v kontrastu. V Devici je Correggio podal tip idealne ženske lepote, prefinjeno občuten in poln nežne dražesti, kar je ena izmed najlepših in najpomembnejših lastnosti njegove umetnosti. V Jezusu in angelu za Marijo pa ni prav ničesar božanskega, oba izražata naivno milino. Magdalena, ki ravno hoče poljubiti Odrešeniku nogo, je eden najbolj izbranih izrazov ženske nežnosti. Prav tako veličasten kakor apostoli in drugi svetniki, ki so naslikani v parmski kupoli, je sv. Hijeronim.

V isto dobo kakor Devica sv. Hijeronima spada slavna »Sveta noč«, ki je v draždanski Galeriji. Correggio je tu uporabil motiv, znan že iz 14. stoletja, in ga dovršeno izdelal. V sredi, skoraj zleknjeno na šopu slame leži Božje dete, naslikano kakor živo s tisto Correggiju lastno, posebno nežnostjo. Iz Detetovega telesa izžareva čista, srebrnkasta svetloba, ki razpršuje močne sence, zbuja in vžiga milino na materinem obrazu, slepi okoli stoječe, obsvetljuje angele, ki se spuščajo k Odrešeniku sveta, da bi mu izkazali čast, obsvetljuje mrzlo zimsko pokrajino in odraža vijoličaste gore na modrikastem nebu. Neskončna poezija veje iz te podobe — tu je Correggio pravi pesnik svetlobe, ker ravno svetloba oživlja in razživlja vse, obrazi se nam zde, kakor da govore, barve se nam zde, kakor da pojó.

Toda Correggio ni bil samo slikar svetih podob, bil je poet kontrasta, bil je tudi prefinjen umetnik prefinjene renesanse, ves prepojen in vnet za poganske zgodbe. In vso pogansko dušo Grčije, čutnost bogov, tako podobno ljudem, snov, ki so jo toliko prerešetavali in obdelovali v dobi renesance, je Correggio izrazil v sliki »Danae«, ki je znana vsemu svetu in je edino njegovo delo, ki je ostalo v Italiji. Zdaj je v Galeriji Borghese. »Danae« ima boječ in čuvstven izraz, poln plemenitosti in mladostne svežosti. Lep je mladenič, ki jo hoče odgrniti, ljubki in nežni so angelčki, ki brusijo puščice. Toda bolj ko drugo je najlepše in najbolj dovršeno podal kontrast barv, ki tu doseže pravo muzikalno nežnost. Da je naglasil sladko in sijajno telo žene, je umetnik ublažil vse barve okolice. Ugasil je bleščečo svetlobo zlata, za katerim se skriva Jupiter, pokril je s temnimi sencami bele rjuhe, umiril je tresenje zlatih zaves in zavil pokrajino v lahno meglo.

Correggio ni mogel uresničiti z večjo dovršenostjo poganske pravljice o Jupitru, ki se je spremenil v zlat prah, da bi mogel skozi okno priti do Danae, katero je oče zaprl v stolp. Slika pridobi zaradi svoje sladke in pomembne vsebine nekaj skoraj nežnega sramu. Vsa hudomušnost in začudena nevernost je izražena v dveh nagajivih angelčkih, ki se igrata pri vznožju postelje, ne da bi se zmenila za Jupitrov čudež.

Smehljajoči in polni sijaja so sladki in skoraj misteriozni Correggijevi liki, ob katerih sanjamo in verjamemo v poezijo, v lepoto in v vse tiste vzvišene stvari, ki dajejo življenju znak nesmrtnosti.

V. C.

Ali so bezgovi listi strupeni ali ne?

Dr. S. Bevk piše v svojih Zdravilnih rastlinah (Knjižnica Podmladka Rdečega križa, 2. zv.) na 16. strani, da so bezgovi listi jako strupeni. Zdi se, da to ne more biti resnično, ker pijejo tu pa tam bezgove liste za zdravilni čaj proti raznim boleznim. — Raba sama za zdravilo še ne dokazuje, da listi niso strupeni, saj je splošno znano, da se baš mnogo strupov rabi za zdravljenje. Za to, če so bezgovi listi strupeni ali ne, je treba drugih dokazov.

Kemična preiskava bezgovih listov nam pove, da vsebujejo sambunigrin, ki odcepla prusko kislino (cianovodik), potem sambucin, ki je alkaloid, sličen koniinu ter neki emulzinu podobni encim.

Da sta cianovodik in koniin močna strupa, ve danes vsak izobraženec. *Cianovodik* diši po mandeljnih in ga nahajamo v prirodi razen v bezgovih listih tudi v pečkah koščičastega sadja, v mnogih tropskih rastlinah in celo nekatere stonoge ga izločajo iz svojih žlez smradnic. V velikem ga proizvajamo iz cianokalija, ki ga destiliramo z razredčeno žvepleno kislino. Cianovodik se rabi tudi v zdravilstvu, seveda močno razredčen, navadno kot izlužnina grenkih mandeljnov. Iz 100 g svežih bezgovih listov moremo pridobiti do 10 mg cianovodika.

Alkaloid *koniin* je svojstveni strup mišjaka (conium maculatum), znane rastline iz družine kobulnic. Stari Grki so pripravljali iz njega smrtno pijačo kónéion, ki sta jo morala piti Sokrat in Phokij. Največ koniina je v napol zrelih plodih, iz katerih se pridobiva z destilacijo v vodni pari z dodatkom sode v nasmaki. Izdelujejo ga pa tudi umetno.

Ker vsebujejo bezgovi listi dva jako huda strupa, ki čista učinkujeta smrtno že v najmanjših količinah (0,06—0,5 g), je docela prav, da jih imenujemo strupene. Zlasti v knjižici, namenjeni šolski mladini, je ta opomba potrebna, da ne bi otroci pri nabiranju bezgovega cvetja morebiti žvečili listov v mnenju, da so tudi ti zdravilni. Ni pa oporekati dejstvu, da se mnogo rastlinskih strupov pri sušenju deloma razkroji in se njihova učinkovitost zmanjša.

Križem sveta

Dopisnica je bila na poti 17 let. Cav. Marotti iz Vicenze je prejel te dni razglednico, ki je bila oddana v Tivoliju na pošto pred 17 leti. Z razglednico mu je nekdo voščil vesele velikonočne praznike. Dopisnica nosi žig z dne 30. marca 1926.

Švedsko podmornico »Ulven« so našli. Vsi listi svetovnega tiska so pred nekaj tedni poročali o nezgodi švedske podmornice »Ulven«, ki je izginila ob švedski obali pri Göteborgu. Podmornica je imela v trenutku, ko se je primerila nesreča, na krovu 33 mož. Takoj ko je podmornica izginila, so uvedli iskalne akcije, ki pa niso obrodile uspeha. Na koncu so reševalci opustili iskanje, ker ni bilo več nade, da bi utegnili rešiti podmornico z živo posadko. Te dni so podmornico odkrili na dnu morja v globini 52 metrov. Posadka podmornice je mrtva.

Ogromna riba v bližini pristanišča Spezie. Prebivalstvo obmorskega kraja Boca di Magra pri Sarzani je imelo priliko prisostvovati lovu neobičajne morske pošasti, katero imenujejo domačini »morska krava«. Riba je merila, ko so jo potegnili na suho, 10 metrov v dolžino in je tehtala 12 stotov. Ribiči, ki so opazili pošast v bližini nekega morskega školja, so ribo ubili s streli iz strojnice. Pošast se je hudo otepala z repom in obrizgala svoje zasledovalce z morsko vodo. Šele po dolgih peripetijah se je posrečilo živali ukrotiti in jo spraviti na varno.

Nenavadna kirurška operacija. V Faenzi so operirali nekega 19letnega mladeniča, ker se je nenadno pojavila na njem oteklina, katero so prerezali in potegnili iz nje nerojenega otroka. Zdravniki pravijo, da je v mladeničevem telesu ostal zarodek dvojčka, ki je sedaj prišel na dan. Mladenič je dobil po operaciji močan srčen napad, ki mu je podlegel.

Nove gosli za učence. Italijanski listi poročajo o novi vrsti gosli, ki so jih začeli izdelovati v Italiji. Novi instrument je nem, tako da učenci, ki se vadijo igranja na gosli, ne izvabljajo iz godala nobenih glasov. Te vrste gosli so opremljene z majcenim mikrofonom, ki omogoča učencu na goslih, da samo on sliši glasove, medtem ko je njegovi okolici prihranjeno cviljenje.

Ušel je iz ječe v Piacenzi in končal pod tramvajskim vozom v Milanu. Dne 20. aprila je ušel iz zaporov v Piacenzi 36-letni Paris Volpi, ki je bil obsojen na štiri leta ječe. Od tega je prebil dve leti v zaporu. Volpi se je tako spretno skrival, da ga policijski organi niso mogli izslediti, čeprav so ga marljivo iskali. Te dni pa je tramvaj v Milanu podrl neznanega moškega, ki je kmalu po prevozu v bolnišnico izdihnil zaradi notranje izkrvavitve. Šele po smrti so spoznali v pokojniku pobeglega kaznenca Volpija.

Električno obsevanje rastlin. Ing. Luigi Montemartini poroča o svojih 3letnih uspehih v pospeševanju krompirjeve rasti s pomočjo elektrike. Izvedenec je delal poskuse v jutranjih in večernih urah ter je dognal, da ta način gojitve krompirja znatno poveča pridelek.

Maksimalni cenik

Maksimalni cenik štev. 9, ki velja po naredbi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino od 10. aprila t. l. naprej, določa za mestno občino ljubljansko naslednje cene na drobno (z vštetо trošarino):

1. **Kruh** iz enotne moke v kosih do 400 g 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 lire; **testenine** iz enotne moke 3.90 lire za kg; enotna **pšenična moka** 2.70 lire; enotna **koruzna moka** 2.20 lire; **riž** navadni 2.70 lire; **fižol** 6 lir za kg.

2. **Jedilno olje** (olivno) 14.70 lire za liter; **surovo maslo** 28.40 lire za kg; **slanina** soljena 19 lir za kg; **mast** 17 lir za kg.

3. **Kis**, 4% vinski 6.35 lire za liter.

4. **Mleko** 2.50 lire za liter; kondenzirano mleko v dozah po 880 g 15.90 lire za dozo, v dozah po 385 g 7.55 lire za dozo.

5. **Sladkor:** sladkorna sipa 8.25 lire za kg. v kockah 8.35 lire.

6. **Mehka drva, razžagana, franko skladišče trgovca v Ljubljani 33.60 lire za stot; mehki robianci (žamanje), približno 1 m dolgi, franko mestno skladišče 40 lir za stot; trda razžagana drva 40 lir za stot; enotno mlo, ki vsebuje 23—27% kisline, 1.10 lire za kg.**

WILKIE COLLINS.

Nezadosten dokaz

40

Detektivski roman

Molče sva šla do vrtnih vrat, kjer naju je čakala kočija.

Med najinim povratkom v Edimburg je advokat govoril o stvarih ki niso bile v nobeni zvezi z Gleninchem; videl je, da sem potrebovala razvedrila in posrecilo se mu je, da mi je spravil misli na drugo pot. Šele ko sva bila že blizu mesta, je izpregovoril o Londonu, rekoč:

»Dejali ste mi, da ste bili zadnjič sami pri Dexterju. Ne storite tega zopet, naj gre nekdo z vami.«

»Menite, da bi se mi lahko kaj godilo?«

»Ne rečem, da bi se vam utegnila pripetiti kaka nesreča v pravem pomenu te besede, toda navzočnost kakega prijatelja bi vam utegnila v toliko koristiti, da bi krotila Dexterjevo drznost, kajti to je najbolj nesramen človek, kar jih poznam. Če bi bil jaz na vašem mestu, bi vzel s sabo kako pričo. Ali nameravate povedati Dexterju vse to, kar vam je pripovedovala gospa Clarinda o gospe Beaulyjevi?«

»Da.«

»In mislite, da se bo čutil poraženega? Drznem se vam nekaj prerokovati: Dexter ne bo izpolnil vaših pričakovanj. Prej kot bo pokazal presenečenje, vam bo dejal, da so vam pripovedovali lažnivo štorijo, ki si jo je izmislila gospa Beaulyjeva, da bi prikrila svoj zločin. Ako se to zgodi, bo vaše prepričanje omajano?«

»Gotovo, gospod doktor.«

»Odlično! Nadejam se, da mi boste v vsakem slučaju pisali in da bova kmalu istih misli. Ne izdajte Dexterju ničesar o tem, kar sem vam pripovedoval včeraj, niti ne omenjajte mojega imena. Zdaj pa, Bog z vami!«

Tako se je advokat Playmor poslovil, ko sva se ustavila pred vrati hotela.

Dvajsetšesto poglavje

ADVOKATOVO PREROKOVANJE

Naslednjega dne proti deveti uri zvečer sva se z Benjaminom vrnila v London. Benjamin je iz Edimburga brzojavil svoji kuharici, naj pripravi večerjo za deseto zvečer ter naj pošlje na postajo voznika, ki ga je navadno vozil po mestu.

Ko sva prispela do Benjaminove hiše, sva se morala za trenutek ustaviti, preden sva mogla do vrat, kajti za nama se je bila ustavila četverosedežna kočija. Voz, ki ga je vodil človek čemernega obraza in s pipo v ustih, se je počasi umaknil.

Benjaminova kuharica je odprla vrtna vrata in ko je uzrla svojega gospodarja, je od veselja tako glasno vzkliknila, da sem bila globoko pretresena.

»Bog vas blagoslovi, gospod, mislila sem že, da vas ne bo več nazaj!«

»Kaj pa je?« je vprašal Benjamin.

Kuharica je z drhtečim glasom skrivnostno odgovorila:

»Vsa sem iz sebe. Pred nekaj urami je prišel nek tuj človek in me vprašal, kdaj se bo vrnila gospa. Dejala sem mu, da ste mi brzojavili, da pridete okrog devetih. Človek je odšel in že čez nekaj minut se je vrnil, z neko stvarjo v rokah ... da mi je oledenela kri v žilah in sem po vsem telesu trepetala. Ne bi ga smela pustiti v hišo, a nisem imela niti toliko moči, da bi mogla stati. Tako je torej stopil v hišo, s tisto stvarjo v rokah in jo je odnesel v vašo pisarno ... še je tam ... poklicala sem policijo, pa ni hotela priti. Kaj sem mogla storiti? Ne vstopajte vi, gospa, človeku bi se zmešalo od strahu.«

Toda ko sem šla mimo Benjaminove pisarne, namenjena v jedilnico, sem vendarle pokukala skozi odprta vrata. Stvar, ki je bila v pisarni, je bil Miserrimus Dexter, oblečen v svoj rdeči suknjič; na pol je bil že zadremal v Benjaminovem naslanjaču. Noben prt ni zakrival njegove strahovite pohabljenosti. Bilo je razumljivo, da je stara kuharica trepetala po vsem telesu, ko je govorila o njem.

»Valerija,« je zašepetal Benjamin ter pokazal z roko na nesrečneža v njegovem naslanjaču. »Kaj je to? Indijski bog ali človeško bitje?«

Dejala sem že, da je imel Dexter izredno fin sluh; zdaj se je izkazalo, da je imel tudi lahko spanje. Čeprav je Benjamin govoril šepetaje, se je vendarle prebudil, si pomel oči in z nedolžnim nasmehom otroka, ki se je prebudil, dejal:

»Kako je, gospa Valerija? Malce sem zadremal. Ne veste, kako srečen sem, da vas zopet vidim. Kdo je ta gospod?«

Ne vedoč, kaj naj storim, sem predstavila hišnemu gospodarju tega čudnega gosta.

»Oprostite mi, da ne vstanem, gospod,« je dejal Dexter, »ne morem stati na nogah, nimam jih. Vidim, da se nahajam na vašem naslonjaču; ako sem si preveč dovolil, me vrzite na tla, ne bojte se, padel bom na roke. Toda pustite me tu. Ta lepa gospa je včasi okrutna, odšla je na pot prav tedaj, ko sem čutil potrebo po dolgem razgovoru z njo. Ubog nesrečnež sem, ki ima vroče srce in istočasno nenasitno radovednost. Morda vi tega ne veste, toda radovednost je pravo gorje. Začutil sem, da so se mi možgani pričeli kisati, pa sem poklical svojega vrtnarja in mu ukazal, naj me pripelje k vam. Ozračje vaše sobe me pomirja, navzočnost gospe Valerije je balzam na moje ranjeno srce. Nekaj mi mora povedati ... nekaj, kar bi že nestrpno rad slišal. Ako je potovanje ni preveč utrudilo in ako nama dovolite, da se pomeniva, vam obljubljam, da odidem takoj, kakor hitro mi bo vse povedala. Dragi gospod Benjamin, vi ste zatočišče žalostnih. Nesrečen sem. Dajte mi roko kot dober kristjan in pustite me tu.«

Ponudil je roko Benjaminu. Njegove modre oči so ga ponižno proseče gledale. Ves osupel po tem dolgem nagovoru je Benjamin položil svojo roko v Dexterjevo, kakor da sanja. Nato je dvignil oči proti meni, kakor da hoče vedeti, kaj na stori.

»Pustite naju sama, Benjamin,« sem mu dejala.

Še enkrat se je plašno ozrl na bitje, ki je sedelo na njegovem stolu, vljudno pozdravil in še vedno kakor zasanjan šel iz sobe.

Ko sva ostala sama, sva se spogledala in nekaj trenutkov molčala. Dexter je prvi izpregovoril.

»Gospa Clarinda vam je omajala zaupanje vame!«

»Ne, gospa Clarinda ni storila ničesar, kar bi moglo izpremeniti moje prepričanje.«

»Kaj vam je pripovedovala o gospe Beaulyjevi? Vam je povedala vse, kar ste hoteli vedeti?«

»Vse in še več.«

»Kaj neki? Kaj, kaj?« je vprašal z vročično nestrpnostjo.

»Oseba, ki ste jo bili videli na hodniku, ni bila gospa Beaulyjeva; bila je njena služabnica, oblečena v plašč svoje gospe. Gospa sploh ni bila doma, bila je v Edimburgu, na karnevalskem plesu. To je povedala služabnica gospe Clarindi in gospa Clarinda meni.«

Hotela sem vedeti, ali je advokat Playmor prav uganil in ali je ta nesrečni Dexter zares zagrešil zločin.

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

221. Kaj pomenijo črke Q. e. d. na koncu kakšnega dokaza?

222. Kdo je bil Hamurabi?

223. Komu je bila grofica Dubarry prijateljica?

224. Nesreča.

Nekje se je zgodila nesreča, Ali bi lahko iz te čudne slike uganili, kje in kako?

* * *

REŠITEV NALOG 8. t. m.

217. Železniški trajekt med Nemčijo in Švedsko obratuje med Sasnico na Rujani in Trelleborgom.

218. Normalna lega moškega glasu je baritonska.

219. Dilema znači položaj, v katerem nam je izbirati med možnostima, pri čemer ni videti nobena možnost sprejemljivejša nego druga.

220. **Križanka.**

Vodoravno: 1. pila, 4. žoga, 8. era, 10. han, 11. pa, 12. ora, 14. Z. D., 15. obisk, 17. lak, 18. ako, 19. Orion, 22. iz, 24. Ada, 25. že, 26. cel, 28. ped, 29. atom, 30. lopa.

Navpično: 1. pepelnica, 2. I.R.A., 3. La(ntan), 5. oh, 6. gaz, 7. Andromeda, 9. pri, 12. Ob, 13. as, 15. oko, 16. kan, 20. Ra(dij), 21. idi, 23. zet, 25. žep, 27. 10, 28. Po.

Nadarjeni kmečki sinovi

Malo je v Evropi držav s tako visoko razvitim šolstvom kakor ga ima Bolgarija, kjer ima skoraj vsaka vas poleg ljudske šole takozvano progimnazijo, odgovarjajočo naši srednji šoli. Tudi za te šole je šolski pouk obvezen. Bolgarija troši zdaj mnogo za vojne svrhe, navzlic temu pa naraščajo tudi izdatki za šolstvo. Na zadnjem zasedanju sobranja je predložil prosvetni minster osnutek zakona, ki ga pooblašča, da lahko najame 120 milijonov levov posojila za kmetijske šole in 200 milijonov levov za nakup stavbišč ter gradnjo poslopij za višje šole.

SPORT

Dolg spored — toda slab

Dve točki za Mars in Korotan v domačem prvenstvu — Še tri druge tekme, toda vse komaj povprečne

Ljubljana, 10. maja

Že nekaj nedelj hodimo letos za našim nogometom in že nekaj nedelj nam je pri tem sijalo sonce in smo se vračali z igrišč živahni in zadovoljni, ker smo vselej z zadoščenjem ugotovili, da se naše sportno življenje stalno popravlja in dobiva nove pristaše med aktivnimi zastopniki, pa tudi med gledajočim občinstvom. Včeraj je bilo vse to močno drugače. Predvsem se je te dni neprijetno zasukalo vreme, ki je bilo vse prej kakor majsko, in je tudi slabo vplivalo na potek raznih srečanj na travniku. Še bolj kakor vreme pa je bila včeraj spremenjena ostala slika na igrišču. Bržkone pod vplivom vremena je ostalo doma precej onih ljudi, ki smo jih zadnjič že prišteli med »naše«, in se je vsega nabralo le do 800 gledalcev, med katerimi je prevladovala kratkohlača mladina. Povrh vsega pa so k slabim dojmom včerajšnjega nogometnega spореda precej prispevali tudi mnogi izvajajoči. Glavna tekma, ki naj bi bila prav za prav višek prireditve, ni zapustila ravno najboljšega vtisa, in sicer ne samo zaradi splošnih povprečnih kakovosti posameznih igralcev, marveč še bolj zaradi nelepe in nedisciplinirane igre. Vse kaže, da bo morala naša vrhovna sportna instanca za nogomet in za sport sploh prav energično poseči vmes, da nam bodo v bodoče prihranjeni podobni nesportni prizori, ki smo jim bili priča včeraj v zadnjem delu nogometnega spореda na šišenskem igrišču.

Šest ur in pol je tekel ta včerajšnji nogometni spored z dvema tekmama dopoldne in tremi v popoldanskih urah, tako da res ni mogoče tožiti zaradi njegovega obsega, toda po svoji vsebini je daleč zaostajal za nekaterimi poslednjimi. Žal smo morali včeraj ugotoviti, da ni vse zlato, kar se sveti in da je v naših nogometnih moštvih še mnogo neobrušenega, še mnogo neizdelanega in tudi mnogo slabo vzgojenega. Res je, da zaradi enega samega dneva ni treba obupavati nad lepo začetim vzponom v našem sportu, toda menimo pa le, da se kljub vsej dobri volji in ljubezni do stvari sedanji voditelji našega nogometa ne smejo vdajati prevelikim iluzijam.

Dopoldne je bil na stadionu Hermesa v Šiški prijateljski del spореda, v katerem so se zvrstila na igrišču štiri moštva, in sicer obe rezervi in obe I. moštvi **Hermesa in Viča.** Kakor se je moglo računati v naprej, so obakrat zmagali Hermežani, in sicer

rezerva z 2:1 in I. moštvo pa z 8:1,

pri čemer pa je treba takoj povedati, da so se Vičani prvih 45 minut vsake tekme držali dobro. Razen tega tudi starejši med njimi niso bili zbrani do zadnjega vsi, kar je tudi Hermežanom omogočilo, da so zabeležili v zaključku tega treninga tako kopico zgoditkov.

Oficielni del spореda je bil določen z začetkom ob 14., in sicer za prvenstveno tekmo II. divizije med Korotanom in Žabjekom.

6:1 za Korotan

Napovedi za izid tega dvoboja so se vse precej enodušno glasile v korist Korotancem, toda do odmora so vsi ti napovedovalci stali resni, kajti partija se je do tedaj končala samo remis z 1:1. Tudi po odmoru so se Žabjani še dolgo otepali Korotanovega pritiska, slednjič pa je prišla kriza in nasprotniki so se v odlomku 10 minut dvignili še za tri gole navzgor. Vse ostalo, kar je sledilo potem, ni bilo več zanimivo. Igra je potekala v splošnem precej medlo in komaj tako kakor bi morala po svojem značaju, toda igralci so pokazali vsaj to, da so pravi sportniki in viteški nasprotniki. Tekmo je sodil gosp. Kos.

Nato je bil na vrsti enourni nastop ljubljanskih

nogometnih sodnikov in odbornikov

Na travniku se je pojavil naš sodniški zbor skoraj polnoštevilen in pa drugih 11 civilistov, ki sedijo in sejejo po raznih klubovih odborih in so vsi — vsaj slednji — že davno pozabili na nogomet v praksi. Potek tega vložka šaljive vsebine ni izpolnil pričakovanj, ker so že prvi udarci po žogi pokazali, da si nastopajoči sami niso na jasnem, kaj so hoteli prirediti. Medtem ko so sodniki vzeli vso stvar strašno resno, so gg. odborniki le sopihali za njimi in v strahu čakali zaključek dvoboja. No, nazadnje je tudi sodnikom začelo primanjkovati sape in zdaj so vsi poskušali postati šaljivi. Toda bilo je že prepozno in tudi prehladno. V splošno zadovoljstvo in bržkone tudi v zadovoljstvo vseh akterjev se je ta ura nogometa končala neodločeno z 2:2 (2:0). Bodisi kakor koli, nas samo veseli, da je dosegla svoj dobrodelni namen, kar je pa v glavnem tudi vse, kar bo ostalo koristnega po njej.

Glavni dogodek dneva je bila slednjič napeto pričakovana prvenstvena tekma iz I. divizije med Dopolavorom t. t. in Marsom.

4:2 za Mars

Mnogo znakov je kazalo, da bo to srečanje vse prej ko ponižno in le malo takih prijateljev obeh enajstoric, ki bi bili to pot stavili na katero koli moštvo. Znano pa je bilo prav dobro, da sta obe dozdaj ostali brez točk in da bosta v to igro vložili ves svoj napor in si poskušali pomagati z zadnjega mesta v tabeli. Ker imata obe moštvi v svojih vrstah nekaj predstavnikov manj nežnega načina igranja, je bilo treba v naprej računati s precej trdo in ogorčeno borbo, v kateri bo treba vsem imeti živce v oblasti.

Precej tega, česar smo se bali, je ta tekma žal tudi prinesla. Nekaj časa je potekala kljub vsej zagrizenosti še dovolj v redu in Mars si je v takem okolju kmalu osvojil premoč in tudi zgoditek v dobro mimo nekaterih zgrešenih. Dopolavorci, ki so jim zmerom bolj izginjala trdna tla pod nogami, so začeli nastopati ostreje v vsaki fazi igre. Z nekaj posrečenimi sunki jim je uspelo, da so kmalu po reprizi dosegli izenačenje, potem pa je nastal ogenj v strehi. Obe moštvi — posebno Tobakarji — sta z vsemi sredstvi silili proti golu, toda upeha precej dolgo ni hotelo biti. V 19. min. je bil Mars v napadu in njegovo desno krilo je poslalo nevarno žogo proti Oblakovim vratom. Žoga je zadela levega branilca v zgornjo polovico telesa, sodnik pa je prisodil kratko in malo enajstmetrovko. Del Dopolavoristov je začel zapuščati igrišče, ostali so se pričkali s sodnikom, publika je dvignila krik in vik, na polovico za vsak tabor. Po nekaj minutah je obveljala sodnikova in Marsovci so iz tega kazenskega strela zabili vodilni tretji gol. Igra se je potem nadaljevala brez dveh igralcev Dopolavora, ki sta zapustila prostor dokončno, in vlekla v neprijetnem ozračju brez konca in kraja. Dopolavoristi so v tem delu igre močno in mnogo preveč uporabljali telesne sile, tako da so se Marsovci le s težavo branili hujših udarcev. Pri vsem tem pa so še zmerom pridno silili na nasprotno stran in res je v 29. min. padel še en neoporečni zgoditek v njihovo korist. Nezanimiva in mestoma tudi nevarna igra je potem do konca minila brez spremembe v številkah.

O tej igri, ki je bila prvenstvena v najslabšem pomenu besede, bi nadalje ne kazalo izgubljati besed. Res je, da je šlo v njej samo za točke in da nogomet nikjer na svetu ne gojijo z rokavicami na rokah, toda ne glede na to mora vselej ostati v dovoljenih mejah. Nekaj redkih odlomkov igre, ki so dali slutiti, da je med 22 možmi na terenu nekaj dobrih moči, je minilo v glavnem v očitni premoči Marsovcev. Med njimi je res nekaj starejših »kanonov«, toda kadar gre za res, znajo še zmerom zaigrati kakor v starih časih. Ugajal je predvsem — z vsemi pridržki, o katerih smo že govorili — napad, pa tudi ostali so storili svojo dolžnost.

Predstavniki Dopolavora iz tobačne tovarne so to pot pokazali prav malo osnovnega iz nogometa, predvsem pa grešili v skromni povezanosti in netočnem podajanju ter tudi s slabim streljanjem. Brez dvoma so bili v včerajšnji tekmi slabši kakor v vseh dosedanjih, čeprav so nekatere izgubili še občutneje. Naj jim bo včerajšnja igra še enkrat v svarilo, da v nogometu ne uspeva, kdor gradi svojo moč le na telesnih sposobnostih svojih igralcev. In tudi disciplina je eden temeljnih oglov za vsako sportno udejstvovanje!

Goli so se vrstili takole: v 9. min. Žigon za Mars, v 36. min. Slamič (iz enajstmetrovke), za M. v 42. min. Januš za Dopolavoro ter po odmoru v 2. min. Nagode za D., v 19. min. Slamič (iz enajstmetrovke) za M. in v 29. min. Zajic za M.

Tekmo je sodil g. Pušenjak.

•

Prvenstveno tekmovanje se bo nadaljevalo prihodnjo nedeljo s tekmama **Hermes—Mars** (iz I.) in **Mladika—Korotan** (iz II. divizije).

Nekaj izidov iz Italije

V Firenci je bila v nedeljo odigrana druga kvalifikacijska tekma za izstop drugega kluba iz divizije A, in sicer med Triestino in Venezio. Triestinci so v tej tekmi zmagali z 2:0 (2:0) in so si tako obenem tudi rešili svoje mesto v zgornji hiši.

V diviziji B je bilo na vrsti XIV. povratno kolo z naslednjimi izidi:

Napoli—Cremonese 3:1, Pescara—Siena 2:0, Pro Patria—Fanfulla 0:0, Mater—Novara 1:0, Alessandria—Padova 1:0, Modena—Spezia 3:2, Brescia—Anconitana 4:0. — V tabeli vodi Modena z 41 pred Napolijem s 40 in Brescio s 37 točkami.

V izbirnih tekmah med moštvi iz divizije C za prestop v divizijo B je naša soseda Gorizia v nedeljo zmagala nad enajstorico Carrarese z 2:0, in sicer na tujih tleh, tako da je sedaj prva v svoji skupini.

Spodnja Štajerska

Henrik Himmler na Spodnjem Štajerskem. S Koroškega je prispel pretekli torek na Spodnje Štajersko državni vodja SS Henrik Himmler. Pokrajinski vodja dr. Uiberreither ga je sprejel v Dravogradu v spremstvu vodje Heimatbunda Franca Steindla. Z avtomobili so se peljali po Dravski dolini in prispeli opoldne v Maribor. Pred mariborskim gradom je bil postavljen oddelek brambovcev ter oddelki nemške mladine. Trobentači so naznanili Himmlerjev prihod. Nato so bili Himmlerju predstavljeni vodje Heimatbunda, uprave in vojske. Po kratkem bivanju v Mariboru je Himmler nadaljeval pot proti jugu, da si v spremstvu dr. Uiberreitherja ogleda naselja Kočevarjev in Besarabcev. Sprejela ga je kočevska mladina z narodnimi pesmimi in dve mladenki sta mu izročili iz lesa izrezljan kočevski svečnik iz 18. stoletja. Mesti Kočevje in Brežice sta bili v zastavah. V Brežicah so Himmlerju izročili podobo mesta, ki jo je naslikal slikar Petek za spomin na najjužnejše mesto v nemški državi. V sredo se je odpeljal Himmler v Zagreb, kjer ga je sprejel Poglavnik. Na povratku v Berlin se je Himmler ustavil še v Gradcu.

— Novi grobovi. V Mariboru je umrl 80-letni bivši mlinar Alojz Greiner. Nadalje je umrl v Mariboru 63-letni bivši splavar Franc Ornik iz Zgornjega Dupleka. V Celju je umrla 49-letna posestnica Marija Tomažičeva-Brneževa. Na državni cesti pri Ptuju se je smrtno ponesrečil 55-letni železničar Franc Sterbal, star 55 let. Padel je s kolesa v jarek in se ubil.

Nesreče. Franc Golež, nameščenec Ljudske banke iz Maribora, je prišel s kolesom med voz in tovorni avto. Dobil je hude poškodbe na glavi in si je zlomil roko. 13letni kmečki sin Štefan Roškar s Svečine je padel z visoke smreke in se občutno poškodoval. Marija Vodebova iz Št. Jurja ob j. ž. je bila ugriznjena od steklega psa. V brezupnem stanju je bila pripeljana v Celje. Na Planini nad Sevnico je Janez Skale vinjen padel v 10 metrov globok vodnjak. Skušal je sam splezati po vrvi navzgor, pa je ponovno padel v globino. Šele sosedje so ga rešili smrti; nevarno poškodovan je bil pripeljan v celjsko bolnišnico. 15letni Vinko Bizjak s Polzele je nekemu svojemu tovarišu odvzel pištolo in jo skril za svojim hrbtom. Nenadno se je pištola sprožila in Bizjaka nevarno ranila v hrbet. 13letni šolar Anton Smegavec je na poti v Slovenske Bistrice prišel pod tovorni avto, ki ga je močno pobil in mu zlomil levico. Pri čiščenju tovornega avta v garaži si je pa hudo poškodoval roko 34letni šofer Martin Artenjak iz Sp. Hajdine pri Ptuju.

Z Gorenjskega

Nemški finančni minister na Koroškem. Na povabilo koroškega pokrajinskega vodje dr. Rainerja se je v petek pripeljal na Koroško državni finančni minister grof Schwerin-Krosigk. Poleg drugega si je ogledal vzgojni zavod velikogermanske mladeži ob Milstadtskem jezeru. Svečan sprejem je bil v Špitalu ob Dravi. Pozdravil ga je nadomestni pokrajinski vodja Thiemel, ker se dr. Rainer uradno mudi v Berlinu. Iz Špitala se je minister v čigar spremstvu je višji vladni svetnik Donant, odpeljal v Gmünd. Kraj je bil v zastavah. Nadaljeval je vožnjo v Eisenthal, kjer je obiskal neko planino, koder se poleti pase živina. Tu sta vseučiliški profesor dr. Eichinger iz Beljaka in višji deželni gozdar Orth pojasnila različne planinske zadeve.

Sprejemi pri pokrajinskem vodji. Kakor smo pred meseci poročali, je pokrajinski vodja in deželni namestnik dr. Rainer uvedel posvetovalne dni, pri katerih lahko posamezniki iz azijo svoje želje in prošnje. Prihodnji tak posvetovalni dan bo 11. t. m., ko bo dr. Rainer že nazaj iz Berlina.

Nov vodja narodno-socialnega skrbstva. Dosedanji vodja narodno-socialnega skrbstva na Koroškem in Gorenjskem Hans Mauser odrine k vojakom in se je na zboru od svojih sodelavcev že poslovil. Njegov naslednik je Ernest Appel, ki je doslej vodil narodnosocialno skrbstvo na Dunaju. Sklical je vse okrožne voditelje socialnega skrbstva na Koroškem in Gorenjskem k posvetovanju v Celovcu.

Za novega vodjo koroške akademske starešinske zveze je bil imenovan inž. Ingo Treffer iz Celovca.

Ob krsti dr. Marinitscha, predsednika deželnega sodišča v Celovcu, je celovški vladni predsednik dr. Wolsegger položil venec pokrajinskega vodstva. Nadalje so položili vence sodniki in uradniki celovških sodišč. Krsta je bila 5. t. m. prepeljana v Gradec.

Gorenjska pomlad. »Karawanken Bote« prinaša naslednji dopis iz Ljubnega: Zadnji aprilski teden je obdal Ljubno s cvetočo pomladno obleko. Potniki, ki se vozijo iz Podnarta proti Otočam, uživajo naravnost pestro sliko, ki jo nudi očem pogled na vas. Zaradi svoje sončne lege je namreč vas Ljubno zelo ugodna za sadjarstvo. Samo v preteklem letu so oddali tukajšnji sadjarji preko 37 ton plemenitega sadja, po večini hrušk in jabolk, kjer pa še ni vštето sadje, ki je bilo prodano neštetim zasebnikom. Kljub temu je ostalo dovolj sadja še za sladki mošt, kakor tudi za kuho, kot pravijo domačini kuhanju žgane kapljice.

Obvezne prijave. Koroško deželno vodstvo Volksbunda objavlja: Člani Volksbunda, ki se preselijo na Koroško ali drugam v Nemčijo, ostanejo nadalje v evidenci pristojne krajevne skupine, kjer tudi plačujejo članske prispevke. Vsak član Volksbunda, ki se preseli na Koroško ali drugam v Nemčijo, mora pri domači krajevni skupini prijaviti svojo preselitev in svoj bodoči naslov. Prijaviti pa se mora tudi pri organizaciji stranke v novem kraju. Člani Volksbunda, ki so se že preselili na Koroško, ali kam v Nemčijo, se morajo v novem kraju takoj zglasiti pri organizaciji Stranke.

V bolnišnici na Golniku so zdaj dovoljeni obiski le ob sredah, sobotah, nedeljah in praznikih, v času od 12.30 do 15.30.

Radio Ljubljana

TOREK, 11. MAJA 1943-XXI:

7.30: Slovenska glasba. — 8.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 12.20: Plošče. — 12.30: Poročila v slovenščini. — 12.45: Italijanska glasba v nadaljevanju. — 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 13.10: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.12: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. — Lahko glasba. — 14.00: Poročila v italijanščini. — 14.10: Moderne pesmi vodi dirigent Zeme. — 14.45: Simfonična glasba. — 15.00: Poročila v slovenščini. — 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 17.10: Pet minut gospoda X. — 17.15: Plošče. — 17.45: Pisana glasba. — 19.30: Poročila v slovenščini. — 19.45 Politični komentar v slovenščini. — 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 20.20: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec — sodeluje sopranistinja Valerija Heybal — operna glasba. — 20.40: Orkester »Armonija«, vodi dirigent Segurini. — 21.10: Koncert za tristoletnico smrti Claudija Monteverdi-ja. — 22.10: Zanimivosti v slovenščini. — 22.20: Koncert Adamičevega orkestra. — 22.45: Poročila v italijanščini.

Naročite se na romane Dobre knjige

†

Globoko užaloščeni javljamo, da nas je po kratki in težki bolezni za vedno zapustil naš ljubljeni soprog, oče, brat in svak

Ing. EMIL LIČAR

višji tehnični svetnik

Pogreb dragega pokojnika je bil v torek, dne 13. aprila 1943 ob 5. uri popoldne.

Sarajevo, v aprilu 1943.

Žalujoči: **Draga Ličar,** soproga; **Metka,** hči; **Jurij,** sin; **Karel Ličar,** geomet. svetnik, brat; **Pavla Ličar,** učiteljica, sestra; **Milka Mesar,** učiteljica, sestrična; ing. **Roberto** in **Marica Bolaffio,** svak in svakinja — in ostalo sorodstvo

Čitateljem v Srbiji

Na vprašanja od raznih strani sporočamo čitateljem »Jutra« v Srbiji, da se lahko na naš list tudi naročijo. Naročnike sprejema tvrdka PRESSA A. G., Beograd, Vlajkovićeva 8 (tel. 25-552 do 25.555; pošt. pretinac 630). Tja se je obračati tudi z reklamacijami glede dostavljanja lista. — Mesečna naročnina znaša Din 96.—.

Čebele in potres

Kako zelo so čebele občutljive za najmanjše izpremembe v zemlji, dokazuje zelo zanimivo opazovanje iz leta 1910. 13. julija tistega leta so opazovali čebelarji v Landsbergu v Nemčiji na svojih čebelah čuden pojav. Točno ob 9.30 dopoldne so vse čebele zelo razburjene zapustile svoje ulje in letale 8 do 9 minut nad njimi, potem so se pa vrnile in nadaljevale svoje dnevno delo, kakor da se ni nič zgodilo. Čebelarji so bili seveda radovedni, kaj to pomeni in obrnili so se na strokovnjake, toda ti jim prvi hip niso mogli postreči s pojasnilom. Šele pozneje, ko je prišlo poročilo potresomernega zavoda iz Münchena, se je zadeva pojasnila.

Istega dne so namreč potresomeri münchenske opazovalnice zabeležili lahen potres, in sicer med 9.30 in 9.38. Potres je bil tako rahel, da ga ljudje sploh niso čutili. Čebele so ga pa čutile tako močno, da so vse prestrašene zapustile svoje ulje in tako kršile običajen način svojega življenja. Njihova rahločutnost je vredna tem večjega občudovanja, ker so čebele vajene v svojem vsakdanjem življenju guganja, saj letajo po zraku, kjer jih večkrat zanaša veter.

Zanimivo srečanje na morju

Eden najbolj slovečih južnoameriških sportnikov, argentinski jadralec Vito Dumes je prijadral nedavno v Valparajso. Objadral je v čolnu ves svet. Na morju je srečal nekoč nemško podmornico. Njena posadka ga je preskrbela z živili. Poveljnik mu je pa dal vsa potrebna navodila in nasvete, katero pot naj ubere. Dumes je krenil na pot lani v juniju iz Buenos Airesa. V 74 dneh je srečno prijadral do Kapstadta, v naslednjih 104 dneh je dosegel in prejadral Indijski ocean od Nove Zelandije do Valparajsa.

Yeats

Iskri dramatik W. B. Yeats, ki je dobil Nobelovo nagrado, se je vedno zanimal za inscenacijo svojih del. Med generalno skušnjo za neko njegovo delo, ki bi moralo biti prvič uprizorjeno v gledališču v Dublinu, ni bil zadovoljen z razsvetljavo.

Elektrotehnik mu je hotel ustreči in ko je preizkušal razsvetljavo, je nastal kratek stik in posledica je bila, da so se za odrom vnele kulise. Ko je Yeats zagledal svetlobo plamenov, o katerih ni vedel, od kod se širi, je zadovoljno vzkliknil:

— No, končno, to je prava razsvetljava!

— Da, da, — je pripomnil gledališki ravnatelj, — verjamem, da ste s tem končno zadovoljni, škoda samo, da je taka razsvetljava predraga in preveč nevarna . . .

Bernard Shaw

Bernard Shaw v otroških letih ni kazal mnogo znakov, po katerih bi se dalo sklepati, kako visoko se bo razvil njegov intelekt. Bil je neposlušen in razigran, pa tudi slab učenec. Nekega dne se je mali Bernard vrnil iz šole in ves srečen se je pohvalil vpričo očta, ki ga je večkrat karal in mu očital, da je zadnji v razredu, da se je poboljšal.

— Kako si prišel na to? Ali ti je učitelj rekel to? — ga je vprašal oče.

— Ni mi sicer izrecno rekel, pač se je pa razjezil na nekega mojega sošolca, češ, da je najslabši v šoli. Ti si mi pa vedno očital, da sem jaz najslabši.

Tolstoj

Gredoč po petrograjskih ulicah je Lev Tolstoj opazil, kako se je na bližnjem vogalu zbrala množica in gledala redarja, ki se je ruval s pijancem. Tolstoj je stopil k redarju in ga vprašal:

— Ali znaš čitati?

— Znam.

— Zakaj torej nisi prečital v sv. pismu zapovedi: — Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe?

— Ali si pa ti pismen? — je vprašal redar Tolstega.

— Sem.

— Evo ti torej policijskega pravilnika, pa prečitaj, kako se postopa s pijanci.

A. ALEXANDER: 37

POZABLJENI NAPEV

ROMAN

»Dober večer!« je boječe pozdravil Hearn ter zasukal klobuk v roki, nekoliko osupel nad čudnim sprejemom. »Dober večer, ne bodite hudi, da prihajam kar tako . . . Vrata na hodnik so bila samo priprta, zvoniti pa nisem hotel, ker sem mislil, da bi vas utegnil nepričakovani žvenk zmotiti v delu.«

»Prav zato sem pustil vrata odprta, ker sem vas pričakoval; nikakor se vam ni treba opravičevati,« je detektiv hladno odvrnil. »Sicer se vam pa tudi snoči ni zdelo potrebno vprašati za dovoljenje, ko ste prišli v moji odsotnosti in ste mi preiskali stanovanje. Če se ne motim, so bila snoči vrata zaklenjena. Kako se pravi po vaše takemu ravnanju?«

»I, človek bi dejal, da gre za kršenje hišnega miru z vlomom,« je Hearn žalostno priznal. »Bojim se, dragi gospod Huntington,« je dodal nato, »da bom sčasoma tudi jaz priromal za kaj let v ječo.«

»Za zdaj ne mislim na to, da bi vas ovajal,« je malomarno rekel hišni gospodar. »Vendar bi me zanimalo vedeti nagib vašega nočnega obiska . . . A kaj stojite? Izvolite sesti, kapetan, izvolite sesti!«

Tako govoreč je Huntington pokazal na blazinjak, ki je stal nasproti pisalne mize.

»Hvala, hvala!« Hearn je pogledal okrog sebe. Iz oddaljenega vogala delovne sobe si je prinesel preprost lesen stol in sedel nanj.

»Rajši sedim na trdem,« je pojasnil. »Tej stari navadi se imam zahvaliti, da še živim. Se mar čudite? Bogme, snoči sem sedel prav na tem stolu in za kratek čas listal po nekem slovarju, dokler ga nisem za hipec odložil na ta naslanjač. Da bi ga ne bil! Težki lestenec izpod stropa, krasno, čvrsto delo iz kovanega železa, je z velikim truščem treščil — veste, kam? Baš na naslanjač! Ali sem se ustrašil!... Sicer pa misel ni slaba, kot varnostna naprava zoper nezaželene obiskovalce! Če kdaj obogatim, bi dal tudi jaz v svoji hiši napraviti kaj podobnega. Opazoval sem tudi motvoze na tleh v predsobju, ki sprožijo nekakšno strojnico, ako se zapleteš vanje!... O, človek mora biti res prelestno mirno pri duši, če ve, da ne more noben vlomilec živ zapustiti njegovega stanovanja!«

Huntington ga je poslušal, ne da bi pisnil. S prsti sklenjenimi na trebuhu je zleknjen sedel v svojem naslanjaču, živa slika neomajnega miru. Z radovednostjo, ki se ji ni manjkalo pikre primesi, je opazoval malega moža.

»Pustiva zbadanje!« je mahoma izpregovoril. »Včeraj ste se lahko prepričali, da nisem tak bedak, kakor se časih delam. S tem, da ste ušli raznim pastem, ki so nastavljene v moji hiši, ste po drugi strani dokazali, da je vaša nedolžnost in preprošćina zgolj krinka . . . Ker torej dobro poznava drug drugega, bi to krinko pač lahko odložila. V štiri oči sva, nobena priča naju ne sliši!«

Hearn je nejeverno zmajal z glavo.

»Krinka, gospod Huntington, je naš pravi obraz! Dalj ko pet in trideset let že igram vlogo človeka kratke pameti, da ne rečem bedaka. Ta hlimba se mi utepa: sčasoma sem res postal to, kar sem se prej samo delal. Zgodilo se mi je, kakor tistemu beraču, ki se je dvajset let hlinil hromega in si po groših nabral veliko premoženje, ko pa se je hotel umakniti v pokoj in zaživeti po gosposko, je v svojo jezo spoznal, da je res postal hrom.«

»Čeprav!« je zlovoljno rekel Huntington. »Vidim, da ne mislite opustiti svoje najljubše taktike. A nemara boste tako vljudni, da mi, preden začneva pomenek o drugih rečeh, odgovorite na vprašanje: zakaj ste me snoči počastili s svojim skrivnostnim obiskom? Ko bi mi bili le količkaj namignili, bi bil izklopil vse obrambne naprave: borim se zoper zločince, Hearn, ne pa zoper policijske uradnike!«

Kapetan je prikimal.

»Vem, saj vem! A kaj hočete? Moja neumnost...«

Huntington je z očitno nestrpnostjo vstal.

»Pa kaj nama je treba vse te hlimbe?« Jedko se je nasmehnil. »Ko ste stopili v mojo pisarno, ste dobro vedeli, da se podajate v resno nevarnost, drugače bi se bili spotaknili ob prvo žico ali motvoz, kakor pravite, in stvar bi vas bila stala življenje. Kakšnega odkritja ste se torej nadejali?«

»Ničesar, prav ničesar!« je z najnedolžnejšim obrazom hitro zatrdil Hearn. »Hotel sem le govoriti z vami, ker sem se bil spomnil, da sem bil malce osoren, ko ste me vprašali, kako je ime Manhattanovem morilcu. Zaradi tega me je pekla vest...«

»Tak nehajte že!« mu je detektiv nestrpno segel v besedo. »Oziroma, če vas veseli, igrajte v božjem imenu bedaka; toda opozarjam vas, če morda še niste uganili: pri meni je to zaman!« Prezirljivo je skomignil z rameni. »Resno pač ne mislite reči, da ste prišli z namenom, da mi poveste, kdo je morilec?«

»Pač! Baš za to sem prišel!« je vzkliknil Hearn. »Samo trohico časa mi dajte, prosim. Vidite, jaz ne znam tako kakor drugi: bum!... in že je ime z jezika! Narobe, povem vam, kako sem ga odkril, in verjemite mi da vam bo takisto kakor če bi vam padla mrena z oči: sami boste uganili ime!«

Detektiv je vzdihnil:

»Preklemansko dlakocepstvo! Toda ne bom se upiral vaši dolgoveznosti; res sem radoveden, kako se vam je posrečilo izslediti morilca.«

»Evo, vidite? Zdaj se začenjate tudi vi zanimati,« je zadovoljno vzkliknil kapetan, »in prav imate, kajti zgodbica je bogme razburljiva!... Pazite torej: Manhattan je bil umorjen z dušljivim plinom, in potem so mu polili obraz z jedko kislino, da bi ustvarili videz smrtne nesreče... Verjetno je sicer, da je v tej razlagi pomota...« Hearn se je obotavljal.

»Res je pomota,« je Huntington mirno dejal.

Urejuje: Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra«: Stanko Virant — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani